

Statočný jeseter
Hviezdik
a jeho dobrodružstvá

Cristina Sandu

Marta Vahtar

Ilustrácie: Emilia Miękisz

Medzinárodná
asociácia pre výskum
Dunaia

Inštitút pre integrálny
rozvoj a životné
prostredie

Vydavateľ: Medzinárodná asociácia pre výskum Dunaja (IAD), Viedeň,
Rakúsko a Inštitút pre integrálny rozvoj a životné prostredie (ICRO),
Domžale, Slovinsko

Táto knižka je výstupom projektu ELEDAN (2018–2019), podporeného
Európskou Úniou a mestom Viedeň, s cieľom podporiť environmentálne
vzdelávanie na školách (www.water-detective.net).

Medzinárodná asociácia pre výskum Dunaja (IAD – The International Association for Danube Research) je najstaršou mimovládnu organizáciou v regióne Dunaja. Bola založená v roku 1956 na podporu cezhraničného výskumu a spolupráce v oblasti vied o sladkých vodách. Od roku 2000 patrí medzi jej priority výskum a ochrana jeseterov. Pokračujúci pokles voľne žijúcich populácií je alarmujúci. Preto viacero mimovládnych environmentálnych organizácií z podunajských krajín iniciovalo zavedenie opatrení na ochranu jeseterov. Vypracoval sa aj spoločný akčný plán na ich obnovu, zákaz komerčného rybolovu a podporné programy vysádzania jeseterov odchovaných v liahňach.

Inštitút pre integrálny rozvoj a životné prostredie (ICRO – Inštitut za celostni razvoj in okolje) je slovinská mimovládna organizácia založená v roku 1996 s cieľom podporovať trvalo udržateľný rozvoj environmentálneho plánovania, ako aj environmentálne vzdelávanie a osvetu. Od roku 1997 riadi Detektívny program o vodách, ktorý zahŕňa rozmanité aktivity súvisiace so vzdelávaním o vodných ekosystémoch, zamerané na žiakov základných škôl – publikácie pre učiteľov a deti, prednášky, semináre, tvorivé dielne a podobne.

Autori: Cristina Sandu, Marta Vahtar

Ilustrácie, grafická úprava a rozloženie: Emilia Miekisz

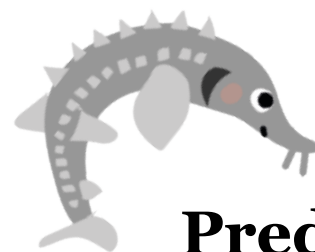
Preklad do slovenského jazyka: Vladimír Kováč

Editor: Terry T. Jackson

Kontakt: cristina.sandu@danube-iad.eu marta.vahtar@icro.si

Všetky práva vyhradené © 2020

Táto publikácia môže byť bezplatne stiahnutá výlučne pre osobnú potrebu.
Akékoľvek komerčné využitie, ako aj akákoľvek zmena textu alebo ilustrácií
sú zakázané.

Predhovor

Začiatkom marca sa v malej farme na chov rýb pri brehu veľkej rieky vyliahol malý jeseter hviezdnatý. Volal sa Hviezdik a bol veľmi priateľský. Niekoľko mesiacov vyrastal vo farme spolu so svojimi sestrami a bratmi, plávajúc vo veľkej nádrži s čistou vodou a dobrou stravou. Ľudia sa o nich starali a prichádzalo aj veľa návštevníkov, aby sa s nimi pohrali.

Ale prečo je Hviezdik taký dôležitý, a prečo sa chceme s vami podeliť o jeho príbeh? Jesetery dnes čelia veľkým nebezpečenstvám a potrebujú našu podporu, aby prežili. Veríme, že Hviezdikova úžasná cesta do rieky a mora, ktorá bola plná zážitkov, vám pomôže lepšie pochopiť ako jesetery žijú a azda aj zmení vaše vnímanie, ako by ste ich mohli v budúcnosti chrániť.

Chceli by ste nám pomôcť zachrániť ich?

Hviezdik pláva do mora

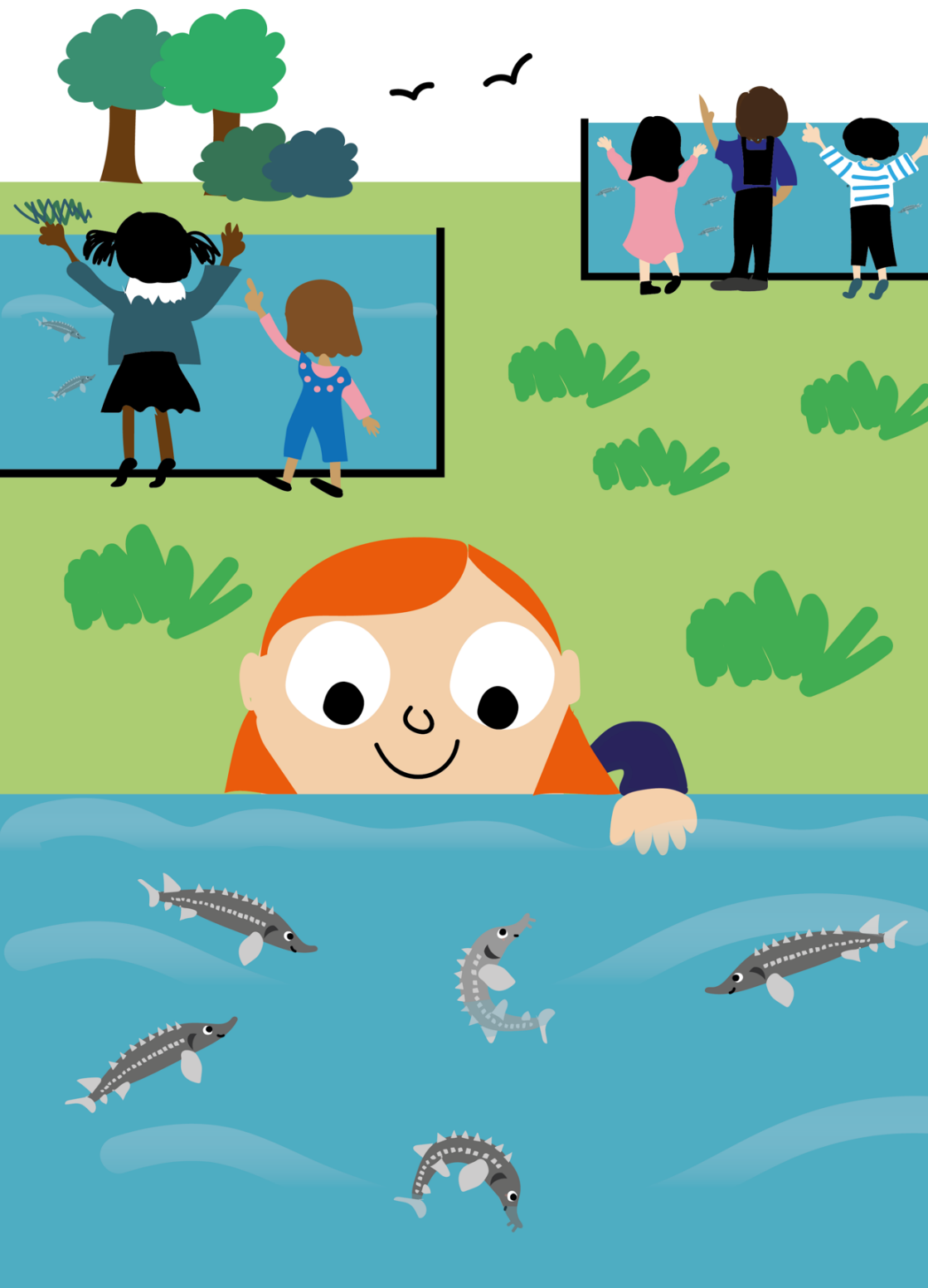

Od vyliahnutia malého jesetera prešli už tri mesiace. Hrával sa vo veľkej nádrži a vždy sa tešil, keď deti navštívili farmu a hrali sa s ním. Deti ho mali veľmi radi pre jeho pohľadný výzor – svetlosivé sfarbenie a na bokoch pozdĺžny rad kostených štítkov v tvare hviezdíčiek. Hviezdikovi sa páčilo, keď sa deti zabávali a tešili sa, a tak sa rýchlo naučil, ako pritiahnuť ich pozornosť: plával blízko pri hladine a zbieral potravu priamo z ich malých ručičiek. Deti boli z toho nadšené a jeho najväčšou odmenou boli detské úsmevy a smiech!

Jedného dňa sa začala po nádrži šíriť klebeta, že celá skupina bude presťahovaná do rieky. Hviezdik sa bál, pretože nádrž bola jediným miestom, aké poznal, cítil sa v nej bezpečne a celý deň sa mohol hrať.

Neboj sa! Naším skutočným domovom sú rieky a moria. Okrem toho, nebudeš sám, všetci budeme putovať spoločne“, povedal mu starší brat Dano. Upokojený Hviezdik plával pri okraji nádrže, kde sa malé dievčatko rozprávalo s otcom:

„Tati, pozri, akí sú zlatučky! Prečo musia ísť s farmy preč? Budú mi chýbať!“

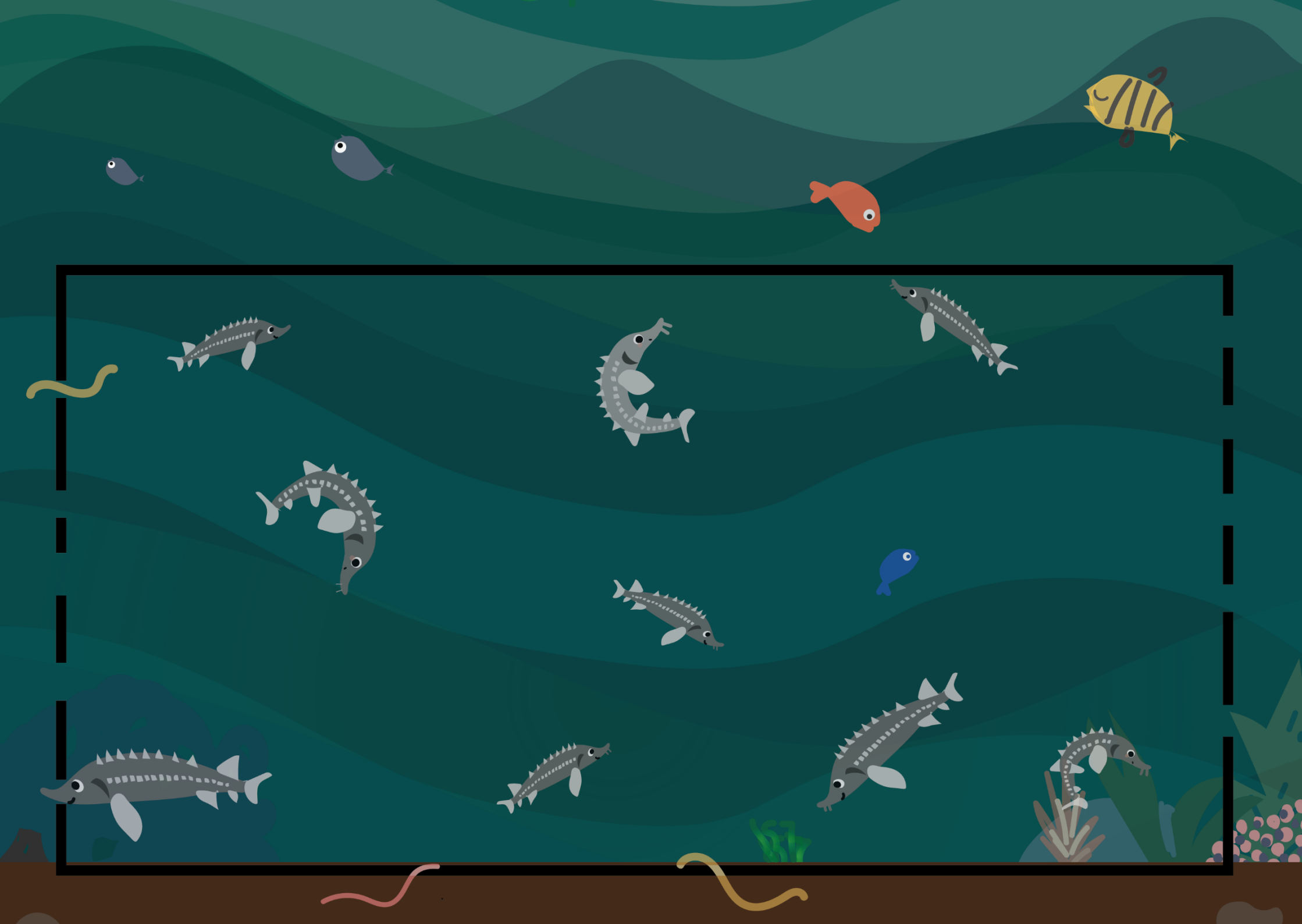

„Sú súčasťou záchranného programu“, odpovedal jej otec. „V prírode už žije veľmi málo jeseterov, preto sa na farme chovajú mláďatá, ktoré sa potom vypustia do rieky, aby sa voľne žijúce populácie jeseterov obnovili.“

Hviezdik síce nebol veľmi šťastný, že musí farmu opustiť, ale chápal, že má spolu so svojimi bratmi a sestrami dôležité poslanie. „Máme pomôcť voľne žijúcim populáciám jeseterov? Bude zo mňa HRDINA!“, uvažoval.

„Jesetery patria medzi ohrozené živočíšne druhy, priveľa sa ich loví kvôli ich vajíčkam, ktoré nazývame kaviár“ pokračoval otec dievčatka. Hviezdik však už nepočúval. Plával preč, aby sa pridol k svojim súrodencom a dozvedel sa viac o nastávajúcom dobrodružstve.

Nasledujúceho rána premiestnili skupinu mladých jeseterov do Veľkého prenosného kontajnera s otvormi, ktorý spustili do rieky. Hviezdik bol zrazu obkolesený rýchlo tečúcou vodou zelenkastej farby. Cez otvory prúdili dovnútra kontajnera drobné vodné živočíchy. Voda prinášala množstvo nových zaujímavých pachov a aj jej chuť bola celkom iná, ako tá, ktorú poznal z chovnej nádrže. Kontajner bol bezpečne položený na dno rieky, kam takmer vôbec neprenikalo svetlo a prúd nebol až taký silný. Hviezdik rýchlo objavil, že pri hľadaní potravy a orientácii v tme mu veľmi pomôže nos. A keďže mladé jesetery mali dostatok miesta na hranie, onedlho sa rozbehli viaceré súťaže: kto dokáže najrýchlejšie plávať proti prúdu, kto nájde viac potravy, kto objaví najviac nových pachov. Toľko zábavy na novom ihrisku!

Po niekoľkých dňoch sa kontajner otvoril a jesetery mohli slobodne odplávať do rieky. Prešlo iba pár sekúnd a Hviezdika strhol silný prúd, takže stratil svojich bratov a sestry z dohľadu. Voda bola kalná a všade boli same víry. Hviezdik sa preto snažil čím skôr dostať bližšie k brehu, kde voda prúdila oveľa pomalšie. Zrazu sa vedľa neho objavil rozmazaný tieň a v nasledujúcej sekunde sa ocitol v zobáku veľkého vtáka. Vtákoví našťastie veľmi nechutil, a tak ho takmer okamžite vyplul bez zranenia naspäť do vody. Zmätený Hviezdik sa rýchlo snažil nájsť nejaký úkryt a schoval sa medzi koreňmi stromu pri brehu, aby sa spamätal z nečakaného dobrodružstva a chytil dych.

Zápas mladého jesetera pozorovala jedna priateľsky naladená ryba. „Si veľmi statočný. Skvelé, že sa ti podarilo ujsť zo zobáka kormorána!“

Hviezdik ešte lapal po dychu a pozrel sa na tmavo sfarbenú rybu, čo sa k nemu blížila. „Kormo- čo?“ opýtal sa otrasený.

„Ten čierny vták, čo ťa ulovil, bol kormorán. Kormorány sú rybožravé vtáky, preto klobúk dolu, že sa ti podarilo utiecť. Ako si to dokázal?“ spýtala sa ryba.

„Netuším. Zrejme sa mu nepáčili kostené štítky, čo mám na bokoch. Myslím, že fungovali ako brnenie. Toto je ešte len môj

prvý deň, čo môžem plávať voľne v rieke. Mal by som putovať do mora spolu s mojimi bratmi a sestrami, ale stratil som ich. Nevidel si ich?“, opýtal sa Hviezdik.

„Je mi ľúto, nevidel som tvoju rodinu, ale ak sa pustili dolu prúdom, tak už sú pravdepodobne ďaleko. Ak chceš, môžem chvíľu putovať s tebou. Možno ich stretneme po ceste.“

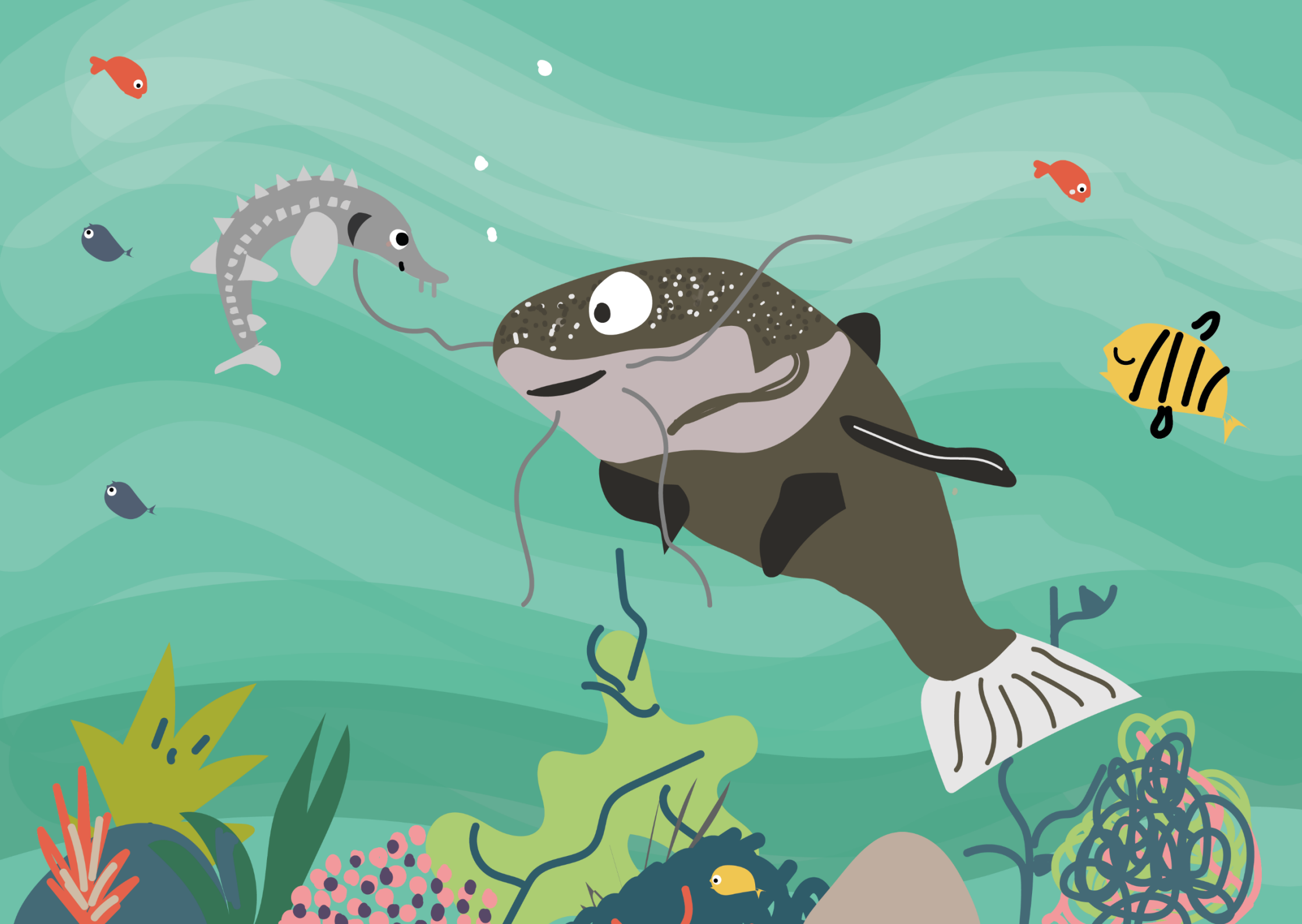
„Najlepší spôsob, ako sa dostať do mora je nechať sa unášať riekou – tečie do mora a je to zďaleka najrýchlejší spôsob, ako nájsť tvoju rodinu.“ – dodala ryba. „Si hladný?“

„Ach, áno, veru, že by som rád niečo zjedol! Inak, volám sa Hviezdik, pochádzam z neďalekej farmy a som jester hviezdnatý. A ty?“, opýtal sa malý jeseter.

„Volám sa Karol, som sumec a žijem tu v rieke. Poďme niečo zdobnúť a potom skúsime nájsť tvoju rodinu!“

Obe ryby sa trocha najedli pri brehu a potom zamierili do stredu rieky, kde bol prúd najsilnejší. Voda ich niesla dolu prúdom a Hviezdik si to užíval plávajúc hore-dole a tešil sa, keď ho prúd unášal najvyššou rýchlosťou.

Hviezdik sa dostáva do mora a zoznamuje sa s novými priateľmi

Po niekoľkých hodinách plávania sa Hviezdik cítil unavený a začal sa obzerať po nejakom mieste na odpočinok. Karol videl, že jeho malý kamarát spomalil a povzbudzoval ho: „Prúd je teraz veľmi silný: Sme už naozaj blízko mora a čoskoro si budeš môcť oddýchnuť“.

„Naozaj?“ Hviezdik viditeľne ožil. „Voda tu chutí inak, ale nevedel som, že sme už blízko mora“.

„Áno, voda je trochu slanášia a naša cesta sa čoskoro skončí. Ja som sladkovodná ryba a nemôžem ťa už ďalej sprevádzať. Na rozdiel od teba nemám telo prispôbené slanej vode. O niekoľko minút dosiahneš koniec rieky a budeš v mori. Plávaj ďalej popri pobreží a všetko bude fajn. Som si istý, že nájdeš svoju rodinu.“

„Veľmi pekne ti ďakujem. Plávať spolu s tebou ma bavilo, si ozajstný priateľ. Dúfam, že sa ešte niekedy stretneme“, povedal Hviezdik.

„Zbohom Hviezdik. Veľa šťastia v mori!“

Zatiaľ čo Karol sa otočil a začal plávať proti prúdu, Hviezdik pokračoval dolu prúdom a čoskoro si uvedomil, že je v mori: prúd ustal, voda bola slanšia, rozľahlejšia a čistejšia. Bahnisté dno sa postupne menilo na piesočnaté. Začal plávať pozdĺž pobrežia a hľadal čosi pod zub. Rýchlo našiel skvelú pochúťku: pri brehu bolo množstvo drobných krevetiek, a chutili skvelo. „Mňam!“

Po chvíľke si všimol, že nie je sám: plával k nemu ďalší jeseter. Potešený, že už nebude sám sa Hviezdik otočil, aby pozdravil blížiaceho sa jestera a s prekvapením zistil, že je to samička. Mala tmavšie sfarbenie, vďaka čomu bol rad hviezdíčiek na boku ešte nápadnejší. Hviezdik z nej nevedel spustiť oči: bola to najkrajšia samička, akú kedy videl.

„Ahoj, volám sa Barborka a bývam tu neďaleko aj s mojou rodinou“, usmiala sa krásna samička. „A ty si kto? Predtým som ťa tu nevidela.“

Hviezdik cítil, ako mu búši srdce a prvýkrát v živote nevedel nájsť slová:

„Hviezdik, pochádzam z jednej vzdialenej farmy. Stratil som

svojich bratov a sestry a teraz ich hľadám. Nevidela si ich?“

„Nie, nevidela som tvojich príbuzných“, odpovedala samička. „Ale môžem ťa previesť našim morským domovom, žije tu vela jeseterých rodín. Možno ich niekto stretol. Mali by sme ísť, toto miesto nie je bezpečné“, povedala Barborka.

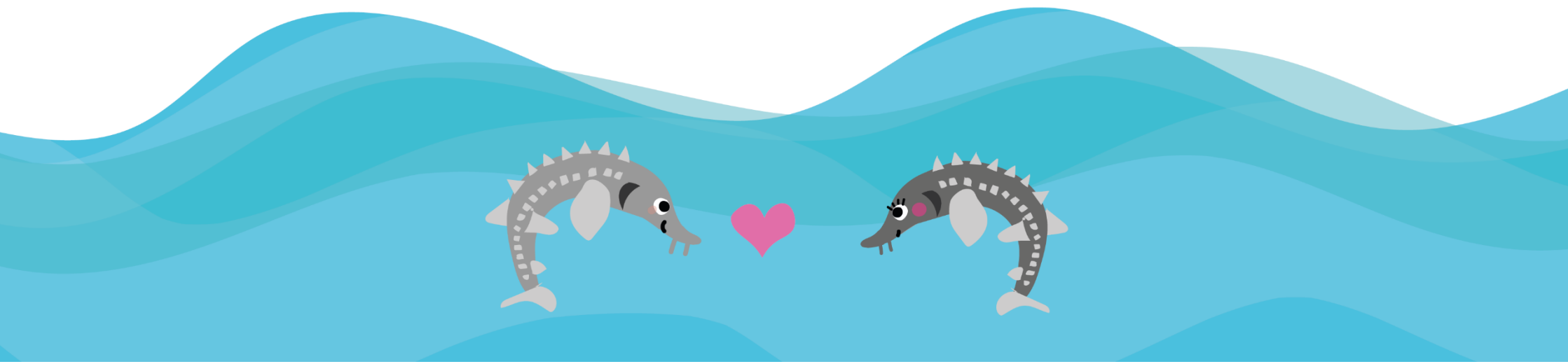
„Ďakujem. Jasné, poďme!“

Dva mladé jesetery začali plávať smerom k chránenej oblasti a o chvíľu už boli v morskom úkryte. Barborka mu stručne predstavila okolie – krmoviská a odpočinkové miesta, miesta, kde sa dá bezpečne hrať a plávať, ako aj miesta, kde môže stretnúť iné jeseterie rodiny.

„Najskôr by sme sa mali opýtať našej rodiny“, dodala Barborka.

Pri kope skál obrastených vodnými rastlinami Barborka spomalila a pozvala Hviezdika dovnútra. „Stará mama, som doma a máme hosťa!“ oznámila Barborka natešene.

„Výborne! Prišla si načas. O chvíľu pride celá rodina a s potešením sa zoznámia s tvojím kamarátom.“

Po niekoľkých minútach sa celá rodina stretla pri stole. Jesetery spolu večerali a rozprávali sa o Hviezdkovom príbehu. „To je úžasné! Vyzeráš presne ako my, ale prišiel si na svet na farme a potom ťa pustili do prírody? To je nezvyčajné!“

„Počula som, že sme súčasťou záchranného programu, ktorý má pomôcť zachrániť populácie jeseterov. Pozrite,“ ukázal hrdo svoju plutvu, „mám na plutve pripnutú malú značku, ktorá ukazuje, odkiaľ pochádzam.“

„Zaujímavé“, odpovedal Barborkin otec a pokračoval: „Aj morské chránené oblasti, ako je táto naša, boli založené na to, aby sa chránili ohrozené druhy. Tu je život bezpečný, ale len čo sa ocitneš mimo tejto oblasti, riskuješ, že ťa ulovia rybári, uviazneš v sieti, alebo ťa poraní lodná vrtuľa či vodní lyžiari.“

„Takže ty si putoval so svojimi bratmi a sestrami a potom si sa stratil?“ opýtala sa Barborkina mama.

„Nie, stratil som sa hneď, ako nás vypustili do rieky. Prúd bol veľmi silný a hneď nás to rozdelilo. Nevideli ste tu náhodou skupinku jeseterov?“, opýtal sa Hviezdik.

„Neviem, či sú to tvoji bratia, ale dnes som od jednej vyzy počul zmienku o novej skupine plávajúcej popri okraji chránenej oblasti. Mal by si cez noc zostať s nami a zajtra ráno môžeme spolu zistiť, či sú to tvoji príbuzní. Mali by sme ich upozorniť, aby sa presunuli dovnútra chránenej oblasti, a vyhli sa tak nebezpečenstvu.“

Hviezdik nachádza svojich príbuzných

Po dlhej púti bol Hviezdik veľmi unavený, preto niet divu, že takmer ihneď zaspal. Zobudil sa, keď mu Barborka jemne potriasla plutvou. „Dobré ráno! Prepáč, že ťa budím tak skoro, ale máme pred sebou dlhú cestu, tak je lepšie neotáľať a hneď vyraziť.“

Hviezdik odišiel spolu s Barborkou a jej mamou. Cestou mu začal vysvetľovať, na čo si má dávať pozor: „Na mori môžeš natrafiť na rybožravé vtáky, rybárske lode, opustené siete, vodné skútre, potápačov, ropné alebo olejové škvrny z námorných plošín a lodí, plasty a mnohé iné nebezpečenstvá, ktorým sa treba vyhnúť!“

Čas plynul rýchlo a čoskoro priplávali k okraju chránenej oblasti, kde deň predtým videli skupinku nových jeseterov.

„Barborka, daj si pozor, aby si sa nedostala za okraj chránenej Oblasti“, povedala jej mama. „Skúste pohľadať Hviezdikových bratov a sestry, ja zatiaľ navštívim vyziu rodinku (vyza je najväčšia jeseterovitá ryba) a opýtam sa ich, či nevedia, kde by sme ich mohli nájsť“. „Jasné, mama, nemaj obavy!“

Dva mladé jesetery sa vydali na prieskum okolia. Všade bolo množstvo malých krabov, mäkkýšov, červov a rýb – bola to nádherná symfónia farieb a tvarov! Hviezdik sa cítil ako v raji. Plával po boku najkrajšej samičky a prostredie bolo okúzľujúce. Keby tak ešte našiel svoju rodinu! Zrazu zbadal nejaké zaujímavé tvory s priehľadným telom, ako pulzujú vo vodnom stĺpci.

„Čo sú zač?“ Spýtal sa prekvapený Hviezdik. „Sú také vznešené!“

„Medúzy“, odpovedala Barborka. „Bude lepšie ak sa k nim nebudeš približovať, ich vlákna sú jedovaté.“

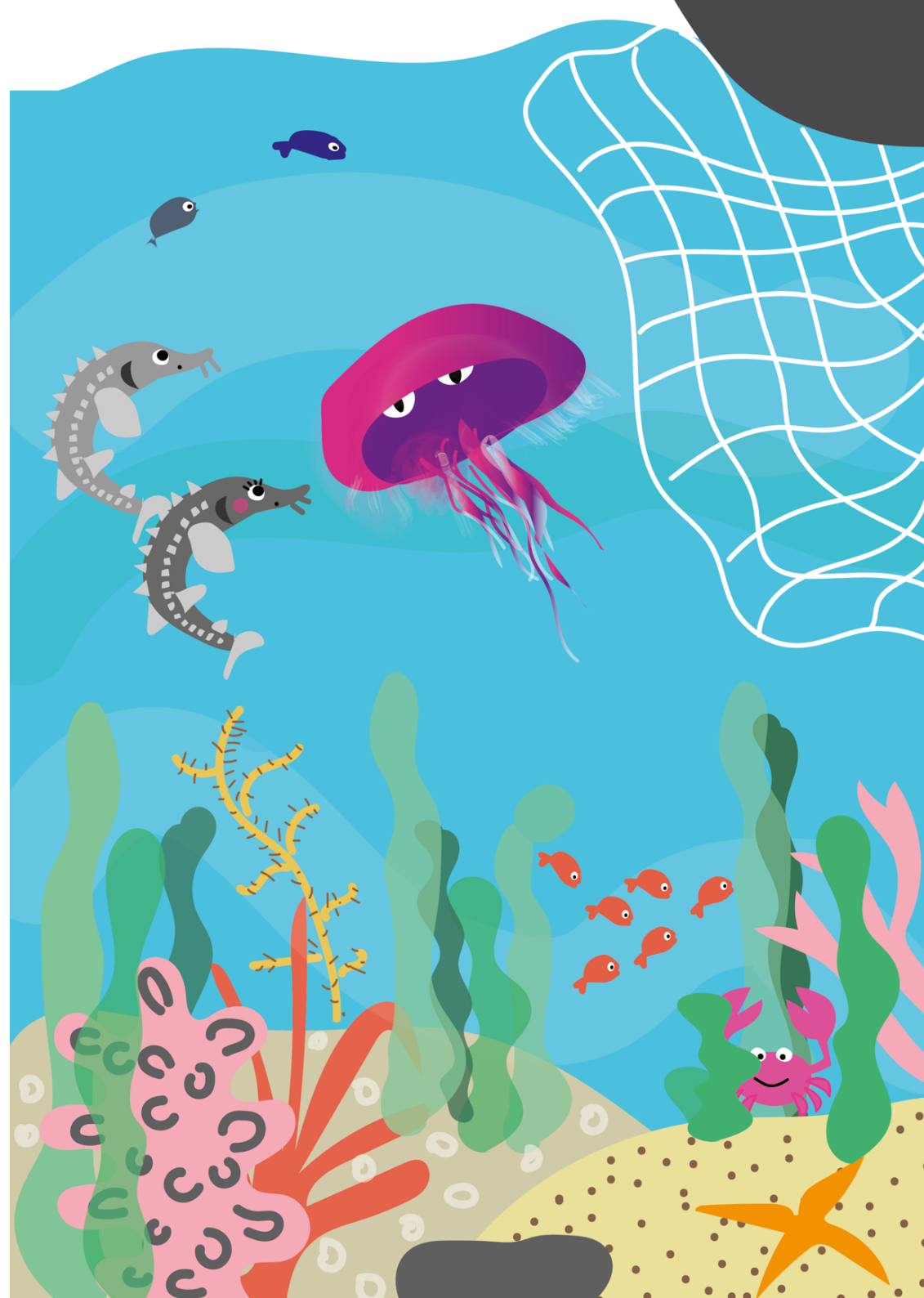
Pár metrov obďaleč sa vo vode vznášala sieť. Hviezdik chcel urobiť dojem na krásnu samičku a bez toho, aby vedel, o čo ide, vplával do siete.

„NIE!“ varovala ho Barborka, ale už bolo neskoro. Hviezdik uviazol v sieti.

Prekvapený a vyľakaný za začal vyťahovať von. Barborka bola taká šokovaná, že sa nedokázala ani pohnúť. Hviezdik sa z celej sily snažil vymaniť, bol však na to primalý. Niekoľko metrov opodiaľ sedel na skale veľký krab, ktorý hneď pochopil, že je zle. „NEHÝB SA! Dozvedia sa, že si sa chytil a vytiahnu sieť. Pokúsím sa precviknúť lano klepetami.“

O chvíľu bol Hviezdik znova slobodný. Barborka ho objala, celá šťastná, že je opäť v bezpečí: „Tak si ma vystrašil! Nikdy neplávaj do rybárskej siete! Je to jedna z najnebezpečnejších vecí, na ktoré môžeš natrafiť“, povedala. „Pred pár rokmi sme takto prišli o nášho starého otca, keď sa chytil do siete.“

„Neboj sa, na tento strašný zážitok nikdy nezabudnem“, povedal Hviezdik.

„Mojej mame prosím ťa nič nepovedz. Varovala nás, aby sme boli opatrní“, dodala Barborka. Malé jesetery poďakovali krabovi za to, že zachránil Hviezdikovi život a odplávali od nebezpečnej pasce preč.

„Haló, deti, kde ste?“ blížila sa Barborkina mama s dobrými správami.

„Skupina s tvou rodinou tu bola včera a vyza im poradila, aby išli k vraku lode, kde ľahšie nájdú úkryt aj potravu. Nie je to ďaleko, môžeme tam byť za 10-15 minút.“

„Och, dúfam, že je to moja rodina!“

Barborkina mama ukázala smer, kam treba plávať, a vydala sa na cestu. Začali rýchlo plávať k vraku. Hviezdik sa tešil, že nájde svoju

rodinu, ale po ceste neprestával obdivovať rozmanitosť chránenej oblasti: žilo v nej toľko živočíchov a prostredie vyzeralo tak pekne a mierumilovne! Celá oblasť sa javila veľmi vhodná pre rodinný život a Hviezdik dúfal, že čoskoro nájde svojich príbuzných, pričom v hlave mu vírili spomienky na život, keď boli spolu na farme.

„Toto je ten vrak lode“ oznámila Barborkina mama. „Videla som niekoľko členov tej novej skupiny. Poďme sa pozrieť, či sú z tvojej rodiny.“

Ale Hviezdik bol už tam, lebo spoznal svojich bratov a sestry. „Dano, Majka, Evka, Andrejka, Kikuška, Katka, rád vás znova vidím!“

„Hviezdik! Sme takí šťastní, že si to dokázal! Plánovali sme plávať spolu až do mora ale hneď sme ťa stratili! Voda bola kalná a nevedeli sme ťa nájsť.“

„Na začiatku to bolo ťažké“, povedal Hviezdik, ale mal som šťastie a natrafil som po ceste na dobrých kamarátov. Keď už hovorím o priateľoch: dovoľte mi predstaviť vám Barborku a jej matku. Ponúkli mi úkryt a priviedli ma až k vám!“

„Ďakujeme, že ste sa postarali o nášho bračeka!“

„Hviezdik, teraz ťa necháme s tvou rodinou, ale vieš, kde nás nájdeš a vždy budeš medzi name vítaný.“

„Ďakujem veľmi pekne za pomoc! Dovidenia zajtra, Barborka!“

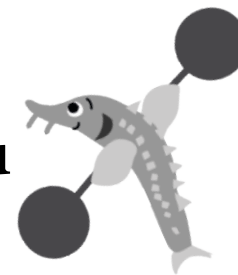
Keď Barborka s mamou odplávali, Hviezdik začal bratom a sestrám rozprávať o svojich dobrodružstvách. Všetci pozorne počúvali a čudovali sa, čo všetko Hviezdik zažil, a ako ich malý braček hladko prešiel všetkými nebezpečenstvami.

„Náš malý hrdina“, povedala staršia sestra Anna, „sme na teba takí hrdí.“

Pocit, že je obklopený svojimi príbuznými, a že je v bezpečí chránenej oblasti, naplňal Hviezdikovo srdce šťastím. Obrátil sa na brata Dana:

„Máš pravdu. Náš prirodzený domov je oveľa krajší a teším sa na naše ďalšie dobrodružstvá!“

Príprava na migráciu

V chránenej oblasti uplynuli roky pre malého jesetera a jeho príbuzných, ďalšie jeseterie rodiny, celkom bezpečne. Hviezdik a Barborka sa stali najlepšimi priateľmi, trávili spolu čas a užívali si nové zážitky. Z malých vyrástli krásne mladé dospelé jedince a jedného dňa sa na návšteve Barborkinej rodiny začali rozprávať o naliehavej téme: neresovej migrácii.

„Toto je jedna z najdôležitejších ciest vo vašom živote, takže sa musíte na ňu poriadne pripraviť“, povedala Barborkina stará mama. „Opustíte bezpečie chránenej oblasti a budete migrovať proti prúdu rieky, aby ste našli najlepšie miesta na nakladenie vajícok a rozmnožovanie. Po ceste budete čeliť mnohým nebezpečenstvám a vaša sila bude skúšaná ako nikdy predtým. Našťastie, nebudete sami. Spolu s vami budú migrovať viaceré generácie jeseterov, takže máte dobré vyhliadky na úspech.“

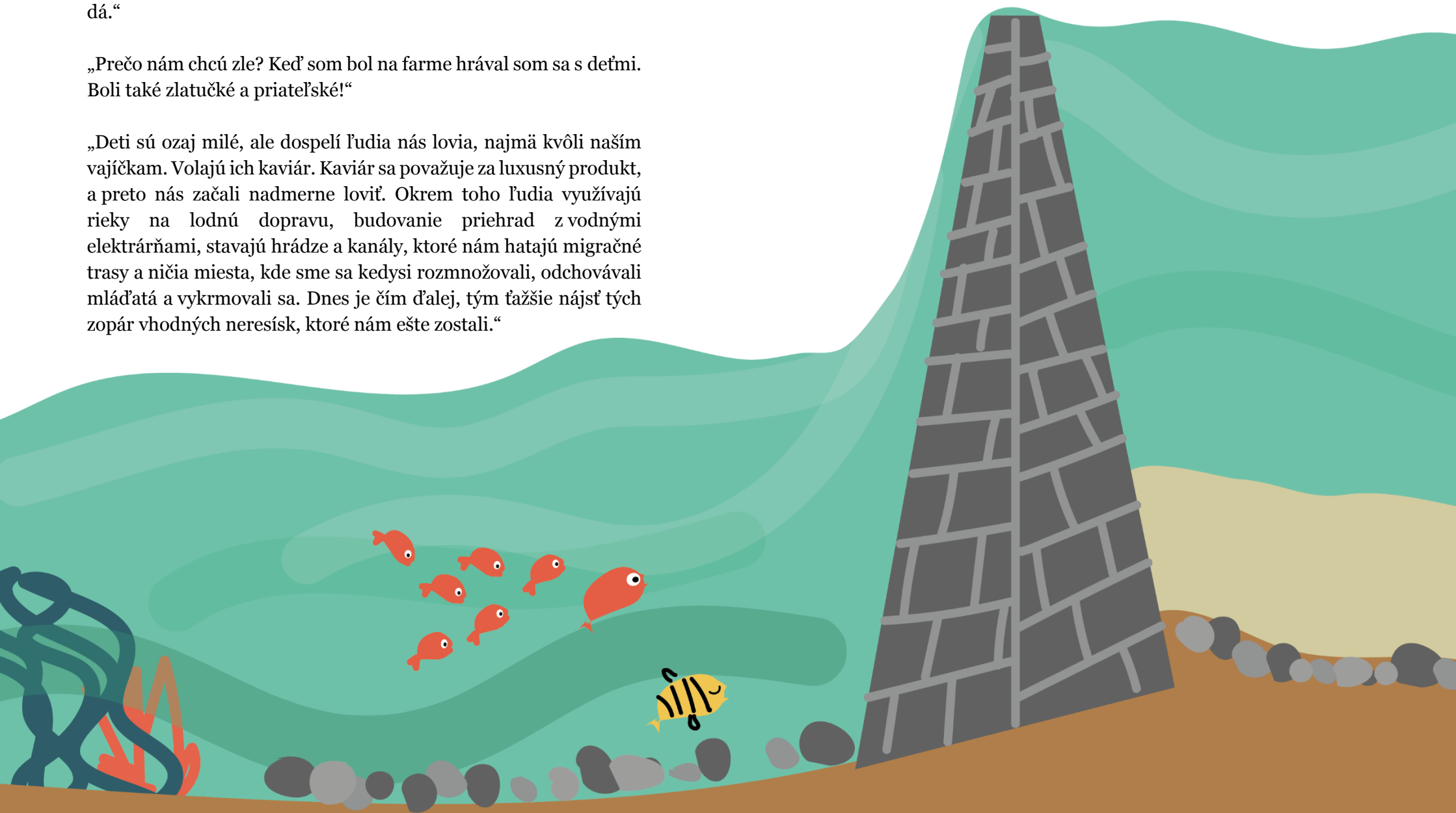
„Ale ako sa máme pripraviť?“ opýtal sa Hviezdik. „Rieka je úplne iná ako more. Pamätám si silné prúdy, ktoré ma obracali hore bruchom, útok dravého vtáka, zakalenú vodu aj pach miesta, kde nás vypustili dorieky, ale to je predsa veľmi ďaleko“.

„Vtedy ste boli deti. Preto sa ti to zdalo také ťažké. Teraz ste dospelí. Telo máte vytrénované na plávanie na dlhé vzdialenosti a nezabúdajte, že jesetery patria medzi najväčšie ryby v rieke, takže nemajú žiadnych prirodzených nepriateľov. Jediným nepriateľom, ktorého sa môžete obávať, je človek – vyhýbajte sa mu, ako sa len dá.“

„Prečo nám chcú zle? Keď som bol na farme hrával som sa s deťmi. Boli také zlatučké a priateľské!“

„Deti sú ozaj milé, ale dospelí ľudia nás lovia, najmä kvôli našim vajíckam. Volajú ich kaviár. Kaviár sa považuje za luxusný produkt, a preto nás začali nadmerne loviť. Okrem toho ľudia využívajú rieky na lodnú dopravu, budovanie priehrad z vodnými elektrárnami, stavajú hrádze a kanály, ktoré nám hatajú migračné trasy a ničia miesta, kde sme sa kedysi rozmnožovali, odchovali mláďatá a vykrmovali sa. Dnes je čím ďalej, tým ťažšie nájsť tých zopár vhodných neresísk, ktoré nám ešte zostali.“

„Prečo to robia?“, opýtala sa prekvapená Barborka. „Čo nevedia, že prežitie všetkých živých bytostí v rieke závisí práve o takýchto miest?“

„Myslím si, že inžinieri a stavitelia nevedia, že ničia miesta, ktoré sú pre nás životne dôležité“, odpovedala stará mama.

„Ale“, poznamenal Hviezdik, „existujú predsa aj ľudia, ktorí sa nám pokúšajú pomáhať. Prišiel som na svet ako súčasť záchranného programu. Ľudia založili osobitné farmy na rozmnoženie mladých jeseterov a následné vypustenie do prírody. Založili ajorské chránené oblasti, v akej teraz žijeme!“

„Počul som, že loviť jesetery je už zakázané, hoci niektorí ľudia s tým neprestali! Takým ľuďom nezáleží na našom osude, ani na úsilí, ktoré iní vložili do našej záchrany!“

Hviezdik nahlas zauvažoval: „Keby si ľudia ctili zákony a keby pochopili, že náš záchranný program priniesie úžitok pre všetkých, vrátane ich samých, zotavili by sme sa oveľa rýchlejšie. Ako to dosiahnuť, stará mama?“

„Verím, že jedného dňa ľudia pochopia, že naše životy závisia od prístupu na dôležité miesta v rieke a v mori. Potrebujeme migračné koridory, aby sme sa dostali na miesta, kde sme prišli na svet a kde sa môžeme rozmnožovať. Potrebujeme prísnejšie chránené oblasti, kde nám nikto nebude môcť škodiť, a kde budeme môcť odchovávať našu mláď a zabezpečovať život ďalších pokolení. Ale kým ten deň príde, buďte veľmi opatrní! V rieke ste najzraniteľnejší, lebo je v nej málo úkrytov.

„Ďakujeme, stará mama!“

„A poriadne jedzte, kým sa vydáme na cestu. V rieke budete zaneprázdnení a nebudete mať čas na jedlo!“

Hviezdik a Barborka si odskočili za Danom, ktorý bol pripravený odísť s prvou skupinou, aby sa s ním porozprávali o najlepších miestach na neres.

„Počula som, že cesta na miesto, kde som prišla ma svet je zahataná veľkou priehradou“, povedala Barborka.

„Možno by sme mali zastaviť pri farme, kde sme sa vyľahli. Trafíť tam je ľahké“, povedal Hviezdik.

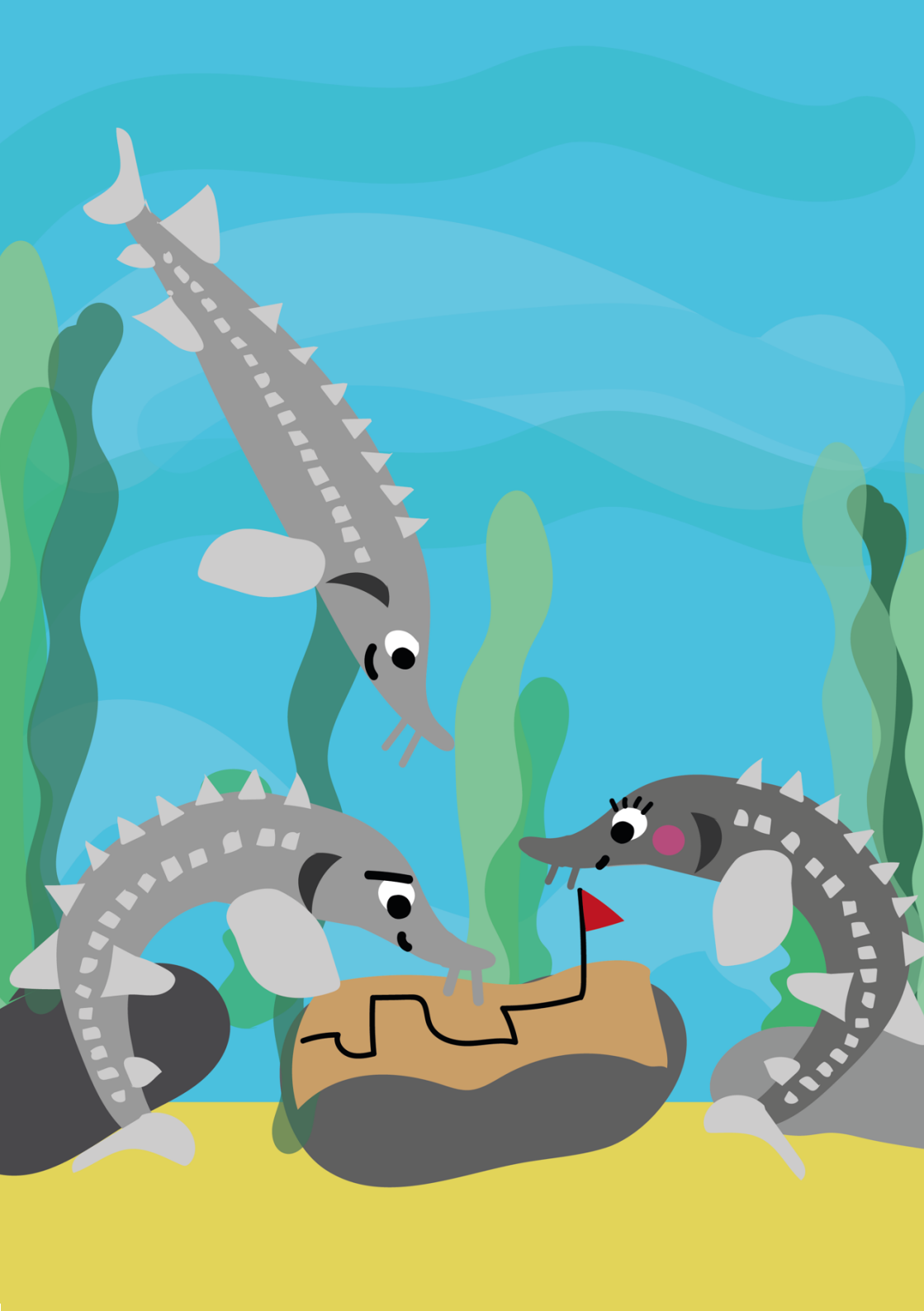
„Jeden starší jeseter, ktorý sa neresil vlani, mi povedal, že nad farmou sú lepšie miesta. Musíme nájsť vodu s väčšími hĺbkami a štrkovitým dnom, a musíme sa vyhnúť bahnistému dnu, lebo by to mohlo uškodiť ikrám a čerstvo vyliahnutým mláďatám“, dodal Dano.

„Dobre, ale to znamená, že budeme musieť zostať v rieke o niekoľko dní dlhšie. Barborkina stará mama nám povedala, že pri dne sa nám bude plávať ľahšie. Stále si pamätám ten silný prúd, ktorému sme v rieke čelili. Putovať dole prúdom do mora bolo fajn, ale tentokrát budeme musieť plávať proti nemu.“

„Dúfajme, že všetko bude v poriadku. Kedy plánujete vyraziť?“

„Barborka a ja potrebujeme ešte dva týždne na prípravu, pôjdeme za vami s druhou skupinou. Veľa šťastia, Dano! Dovidenia čoskoro v rieke!“

„Maj sa, Hviezdik! Maj sa, Barborka! Dávajte na seba pozor!“

Späť do rieky

Keďže im do odchodu zostávali už iba dva týždne, Barborka a Hviezdik zintenzívnili tréning, viac jedli a celý deň plávali. Po rozhovoroch s rodinou, a zvažujúc, že ľudia sa snažia loviť jesetery najmä v noci, sa rozhodli, že budú plávať hlavne cez deň, zatiaľ čo v noci zostanú. Vďaka tomu by mali mať lepšie šance, že sa dostanú na neresiská.

Napokon prišiel ten veľký deň. Na okraji chránenej oblasti stretli ďalšie skupiny jeseterov hviezdnatých pripravených na migráciu a celé stádo sa skoro ráno vydalo na púť k ústiú rieky. Po niekoľkých hodinách Hviezdik cítil, že voda začína byť sladšia a zakalenejšia, jej farba sa menila na zelenkastú. „Blížime sa k ústiú rieky“ povedal Hviezdik.

„Dobre, budeme sa snažiť držať sa bližšie pri sebe. Prekonať silný prúd je dosť ťažké“, odpovedal vedúci skupiny. „Pamätajte si, že treba plávať pri dne a pozdĺž brehov, kde sa dajú nájsť aj úkryty a miesta na odpočinok. Dávajte na seba pozor a vyhýbajte sa rybárskym! Veľa šťastia!“

Skupina vplávala do rieky a boj s prúdom sa začal. Spočiatku silný prúd kmásal jesetermi sem a tam, o chvíľu sa im však podarilo zamieriť ku dnu, kde bol prúd slabší a začali plávať hore riekou.

Po niekoľkých hodinách bola Barborka vyčerpaná. Hviezdik si všimol, že spomalila, a tak ju zaviedol k veľkému kameňu na dne rieky.

„Schovaj sa za kameň. Môžeme tu zostať, až kým sa nám nevráti energia.“

„Dakujem, už som nevládala ďalej pávať. Som veľmi unavená“, odpovedala Barborka.

Pridali sa k nim aj ďalšie štyri jesetery, ktoré už lapali po dychu.

„Vonku sa už stmieva. Mali by sme si nájsť úkryt na prenocovanie, aby sme sa vyhli rybárom.“

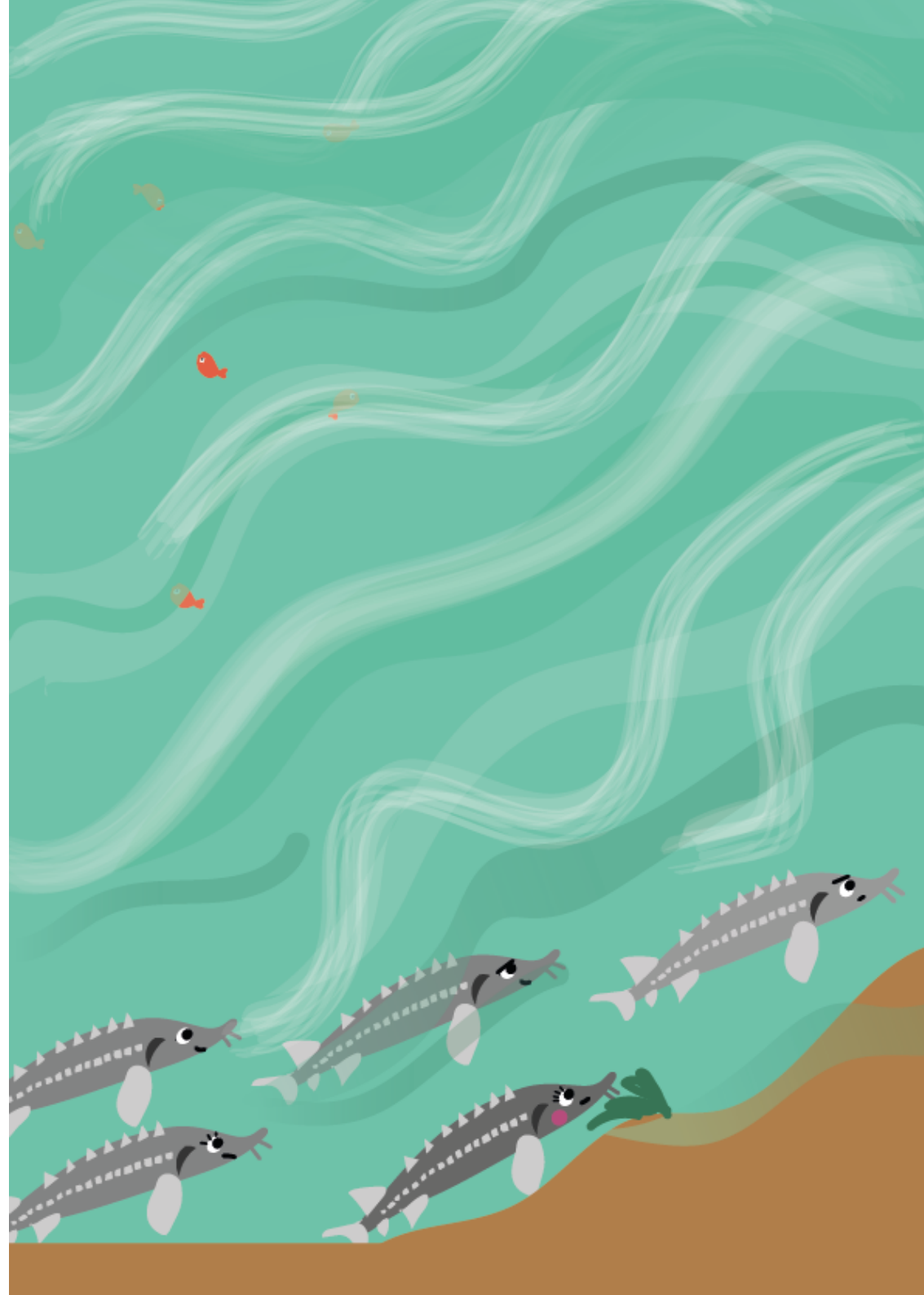
„Myslím, že sa blížime k farme, kde som prišiel na svet. Spoznávam vôňu tej vody,“ povedal Hviezdik. Môžeme tam niekde pohľadať úkryt.

Po hodine opustili skrýšu za kameňom a vydali sa opäť plávať proti prúdu. Hviezdik odrazu zbadal známú siluetu.

„Karol, si to ty?“ opýtal sa prekvapený Hviezdik. „Stretli sme sa pred rokmi, keď sa snažil nájsť svoju rodinu.“

„Hviezdik? Fíha, aký si už veľký! Teraz si väčší než ja, hoci som oveľa starší! Našiel si svoju rodinu? Čo tu robíš?“ opýtal sa Karol.

„Áno, stretli sme sa v mori. Teraz sa vraciame spolu s ďalšími skupinami kvôli rozmnožovaniu. Stanem sa otcom, Karol, vieš si to predstaviť? Toto je moja manželka, Barborka. Po celodennom plávaní proti prúdu sme už unavení. Pomôžeš nám nájsť úkryt na prenocovanie?“

„Samozrejme! Podďte, prosím, za mnou, toto miesto bude o chvíľu preplnené a veľmi nebezpečné.“

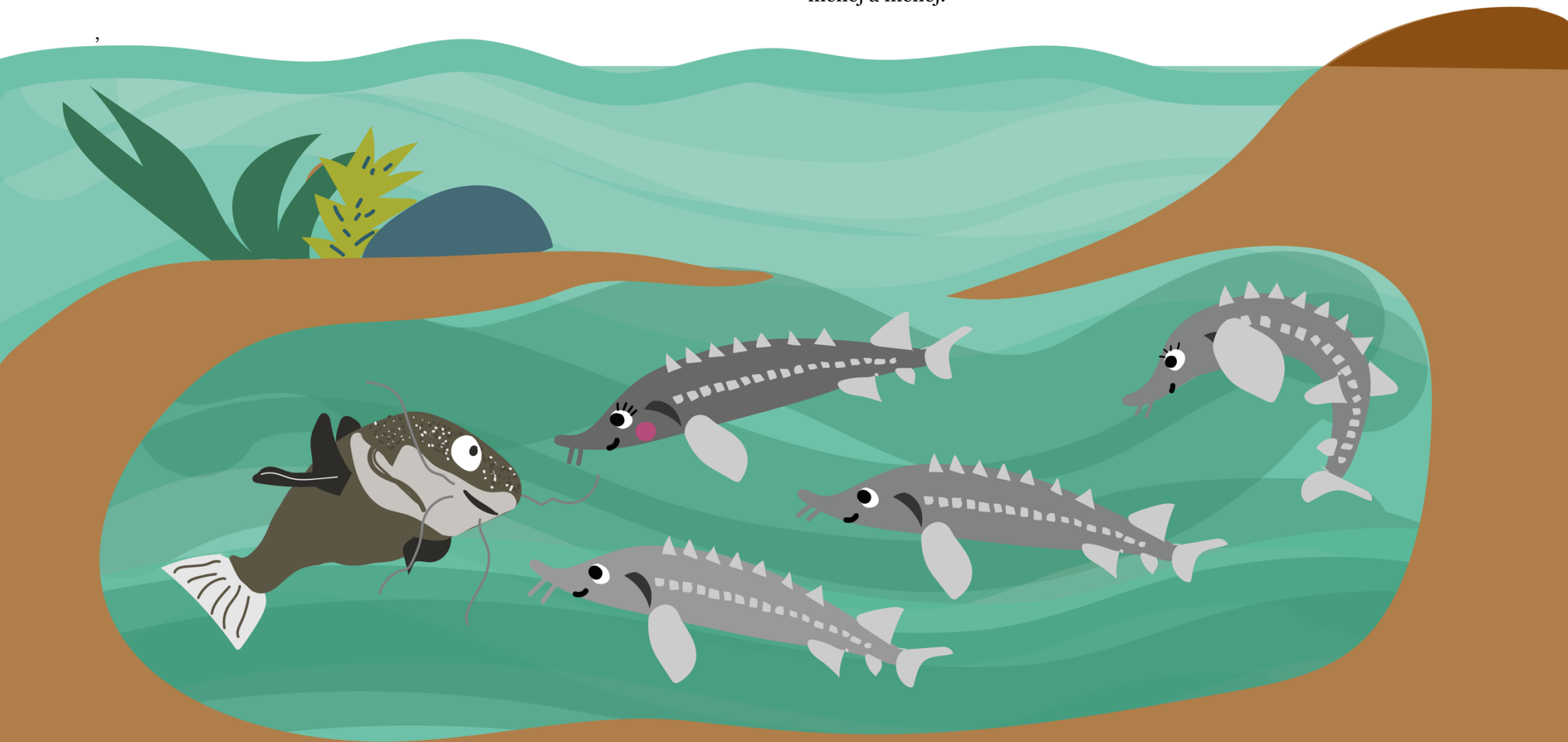
Skupina sa vydala za Karolom a zakrátko sa dostali do veľkej priehlbiny na riečnom dne.

„Podďte ďalej,“ pozval ich Karol. Môžem Vám ponúknuť aj niečo pod zub, prepokladám, že ste hladní po takej dlhej ceste“.

„Ďakujeme, to je od teba veľmi milé,“ povedala Barborka.

„Spomenul si, že to miesto je nebezpečné. Čo sa tam deje?“

„Nuž, chodí sem zopár hnusných ľudí, a hoci je lov rýb počas neresového obdobia zakázaný, nastavujú siete a čakajú celú noc, či sa niečo chytí. Ráno zmiznú, lebo sa boja, že ich zatknú policajti. Takto sa strácali celé rodiny ešte predtým, ako sa stihli vyneresiť, a bez nových generácií je nás v rieke stále menej a menej.“

„To je strašné“, povedal Hviezdik, „to znamená, že nám všetkým hrozí vymiznutie! Oni nechápu, že ak nám neumožnia rozmnožovať sa, tak sa všetky ryby z rieky vytratia?“

„Zjavne im to nedochádza,“ odpovedal Karol. „Žiaľ si neuvedomujú, že sme pre zdravie riek veľmi dôležití, že aj my máme právo žiť, mať rodinu a byť šťastní. Pre nich sme len potrava a zábava. Vždy, keď budeš počuť ich motorové člny, plávaj preč! Znamená to, že už sú blízko a môžu ti ublížiť. Teraz si trochu pospime. Zajtra máte pred sebou dlhú cestu.“

Migrácia proti prúdu rieky

Ráno sa jestery začali pripravovať na pokračovanie svojej cesty hore prúdom. Karol im ešte pred odchodom dal niekoľko ďalších rád: „Koryto rieky je úzke, voda tečie rýchlo, a žiaľ nebudete mať veľa možností skryť sa pred nebezpečenstvami, na ktoré môžete natrafiť. Mali by ste si zapamätať niekoľko vecí. Po prvé, hluk znamená nebezpečenstvo – pochádza buď z lodí alebo z čerpadiel a rúr, ktoré odoberajú vodu na všelijaké účely – to je nebezpečné najmä pre čerstvo vyliahnuté mláďatá, lebo nasávací prúd ich môže rýchlo vtiahnuť do rúry. Vyhýbajte sa hluku, ako sa len dá. Po druhé, ak voda pení alebo má inú farbu namiesto zelenej, plávajte preč, čo vám sily stačia, pretože to znamená, že voda je znečistená a môžete sa otráviť. Po tretie, keď uvidíte na brehoch alebo priamo v rieke stavbu, tento úsek rieky sa môže zmeniť na pascu, z ktorej je ťažké uniknúť – plávajte čo najrýchlejšie do prirodzených úsekov, kde sa môžete v prípade potreby ukryť.“

„Veľmi pekne ďakujeme za dôležité rady! Dúfajme, že sa nič zlé nestane“, odpovedal Hviezdik. „Stretneme sa o niekoľko dní, keď budeme plávať naspäť do mora!“

„Majte sa! Bezpečné putovanie!“

Skupina jeseterov opustila Karolov úkryt a vydala sa opäť zápasiť so silným riečnym prúdom, aby sa dostali do vyššie položených úsekov rieky. Po niekoľkých hodinách zbadali na dne rieky veľkú čiernu škvrnu a niekoľko rýb začalo silno kašľať.

„Ahojte, ste v poriadku? Čo sa tu stalo?“ opýtal sa znepokojený Hviezdik.

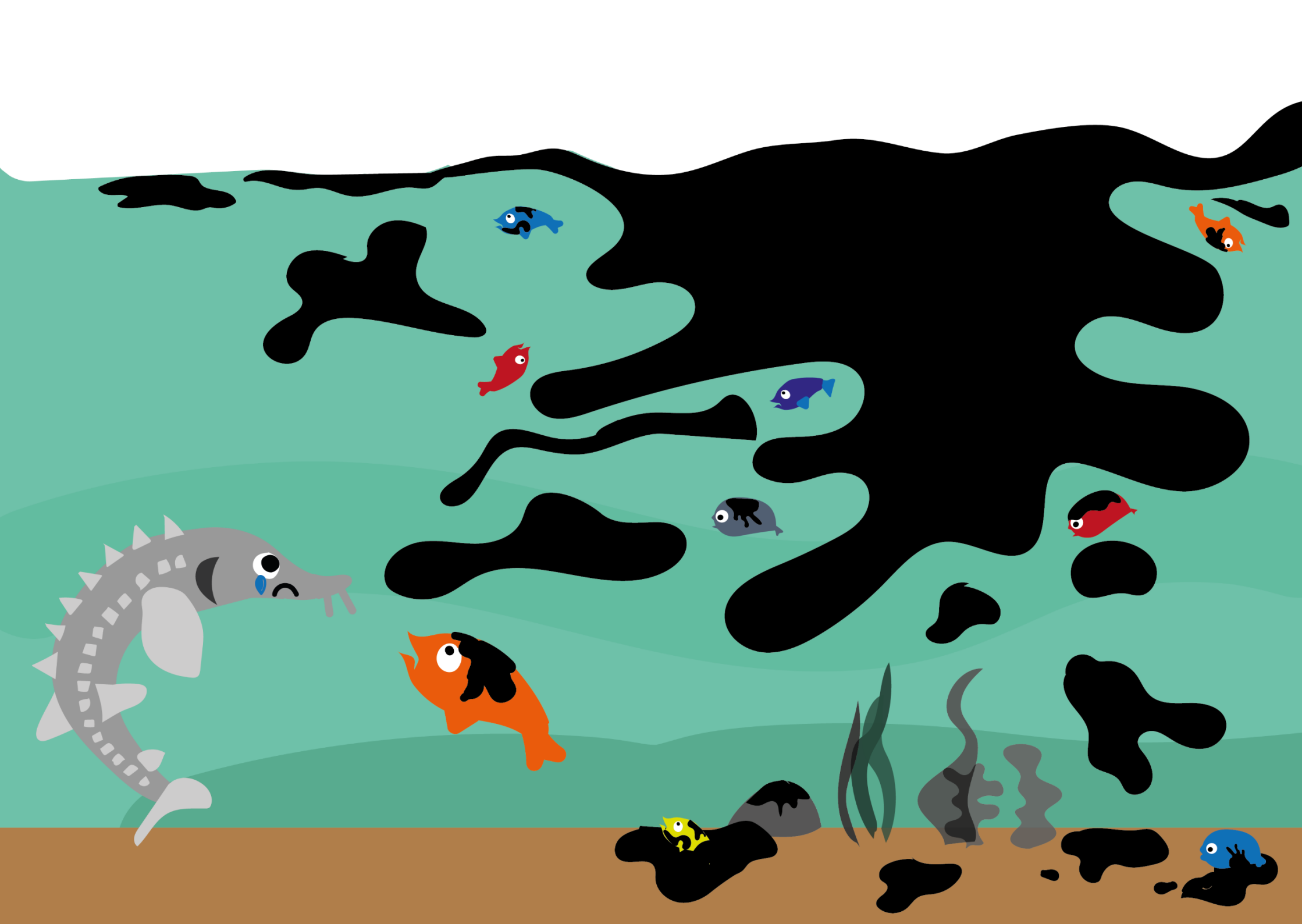
„Ahoj. Dúfame, že sa zotavíme“, odpovedala malá rybka. „Sme blízko prístavu, kde veľké lode práve čistili motory a nejaké palivo z nich uniklo do vody. Nemôžeme poriadne dýchať, nehovoriac o tom, že náš domov je pokrytý vrstvou mazutu a ťažkého oleja a budeme sa musieť odsťahovať.“

„Och, to je mi ozaj ľúto! Asi bude lepšie, ak tu nezostanete a rýchlo sa presuniete, kým sa to ešte viac nezhorší!“

„Nie je ľahké presťahovať sa. Olej sa rozšíril na niekoľko kilometrov. Okrem toho tu v celej oblasti nie sú nijaké prirodzené brehy. Všetko je vybetónované a na veľkom úseku nenájdeš ani úkryt ani potravu. Budeme musieť pohľadať útočisko na území nejakej inej rodiny, čo vytvorí napätie a nezhody. Keby tak ľudia boli aspoň trochu zodpovednejší a opatrnejší pri čistení lodí, mohli by sme si udržať svoje domovy a žiť normálny život. Teraz nevieme, kam sa máme vybrať.“

„Aj tak si myslím, že by ste mali odtiaľto odísť. Za niekoľko dní prúd možno olej odplaví a budete sa môcť vrátiť domov. Veľa šťastia!“ Hviezdik sa otočil a spolu s Barborkou odplával.

Niekoľko kilometrov proti prúdu našli zvyšok skupiny. Jesetery váhali, či majú plávať ďalej. Voda bola červenkastá a mala veľmi zvláštnu chuť. Na dne bolo množstvo uhynutých organizmov a Barborka si spomenula na Karolovu radu. „Hmm, toto je asi ďalší znečistený úsek. Stará mama raz spomínala, že museli na svojej ceste čeliť pesticídom, čo malo strašné následky. Ľudia používajú pesticídy v poľnohospodárstve na obranu proti škodcom, pričom si neuvedomujú, že tieto výrobky sú škodlivé aj pre ich zdravie. Hromadia sa v rastlinách a zelenine, a dostávajú sa do vody, kde môžu usmrtiť tisíce vodných organizmov. Účinky pesticídov pretrvávajú celé desaťročia a môžu ovplyvniť aj budúce generácie. Mali by sme preplávať k druhému brehu, kde je hádam situácia lepšia a môžeme plávať ďalej proti prúdu.“

Skupina jeseterov prešla na druhú stranu rieky, a skutočne, chuť vody sa postupne zlepšovala. Skupina plávala rýchlejšie, aby mala znečistený úsek čo najskôr za sebou. Po niekoľkých hodinách Hviezdik začul známy hlas: „Ako sa máš, braček?“

„Dano! Ako rád ťa vidím! Ako sa máš?“

„Unavene. Strávili sme niekoľko dní v rieke a hľadali sme najlepšie miesta na neres. Teraz sa vraciame domov.“

K Hviezdikovi a Danovi sa pridali aj zvyšok Danovej skupiny.

„Mali by sme si nájsť miesto na nočný odpočinok“, povedal starší jeseter. „Práve sme prešli cez chránenú oblasť. Môžeme tam ísť a večer sa trochu porozprávať. Zajtra ráno vyhodnotíme naše putovanie – vy tiahnete hore prúdom na neres, my smerujeme dolu prúdom do mora. Súhlasíte s týmto návrhom?“

„Áno“, odpovedali ostatné jesetery.

Chránená oblasť bola našťastie blízko a našli aj hlbokú tóňu v koryte rieky, kde strávili noc. Barborka bola veľmi unavená. „Si v pohode?“ opýtal sa Hviezdik. „Viem, že sa ti pláva ťažšie ako mne, lebo máš plné bruško ikier, tak mi prosím ťa daj vedieť, vždy, keď si budeš potrebovať odpočinúť.“

„Som v pohode, ďakujem“, odpovedala Barborka. „Poďme sa porozprávať s tvojim bratom. Možno nám odporučí dobré miesto, kde by som nakládla vajíčka.“ Pripojili sa k Danovej skupine, aby si vymenili novinky.

„Naši starkí nám rozprávali o skvelých neresiskách vysoko proti prúdu rieky. Pokúsili sme sa tam dostať, ale mnohé z nich boli nedávno zničené. Rieku skanalizovali, pozdĺž brehov postavili hrádze a nové budovy. Veľká priehrada nám napokon úplne zahatala cestu ďalej hore prúdom a nedostali sme sa tam! Nájsť vhodné neresiská a krmoviská pre našu mlad, aby trochu povyrástli, kým sa vydajú tiahnuť do mora, je čím ďalej, tým ťažšie.“

„Och! Situácia je ešte horšia, ako som si myslel“, povedal Hviezdik. „Dúfam že ľudia už čoskoro pochopia, že aj ryby majú svoje potreby. Veľmi by nám pomohlo, keby dali aspoň niektoré naše neresiská do poriadku.“

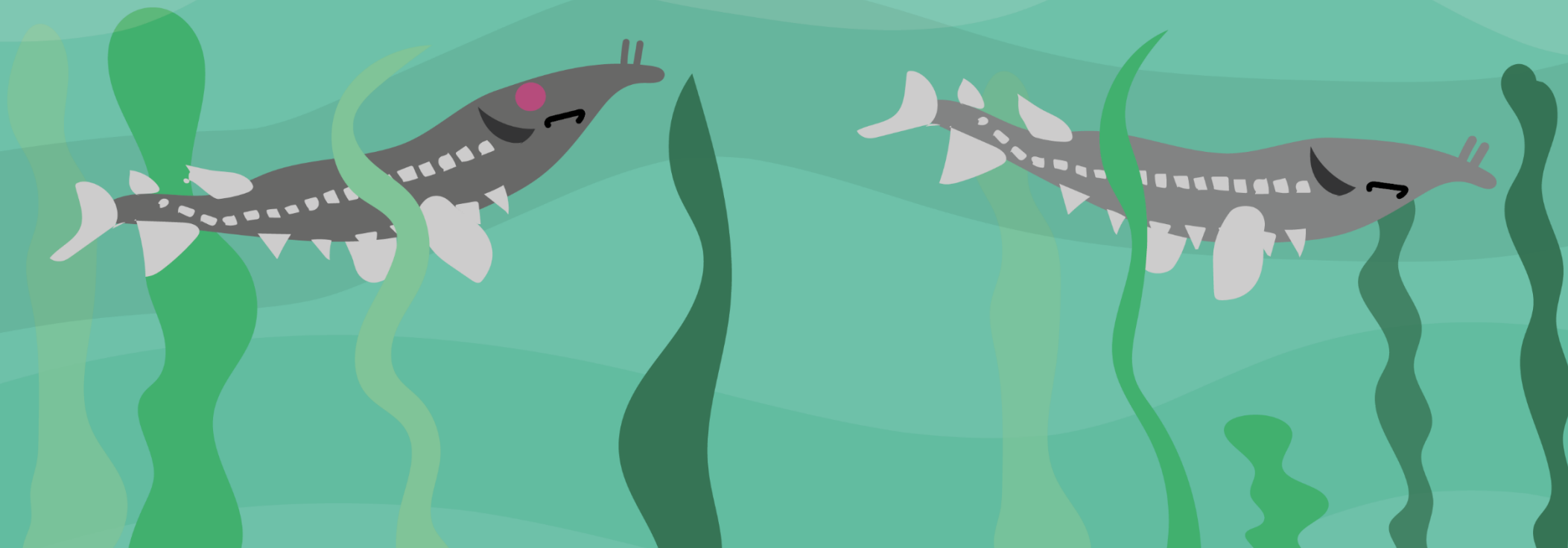
„Čo máme ale teraz robiť? Kde môžeme nájsť zvyšné vhodné miesta, keď tak rýchlo miznú?“ Barborka bola vyčerpaná a v očiach mala slzy.

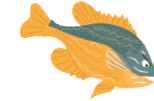
„Poznám dve chránené oblasti, kde sa stále dá nájsť zopár vhodných miest“, odpovedal Dano. „Tam sa neresíme a najlepšie by asi bolo, keby ste si našli nové miesta v týchto oblastiach. Treba plávať ešte jeden deň a ste tam. Treba si však dávať pozor na invázne ryby – začali obsadzovať rieku a pre našu mlad sú skutočne nebezpečné.“

„Ďakujeme za rady, Dano. To nám ušetrí množstvo času a energie“, odpovedal Hviezdik.

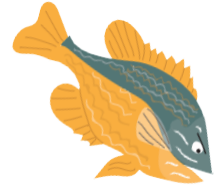
Obe skupiny jeseterov strávili noc odpočíváním, aby nazbierali energiu na nasledujúce dni. Zavčas rána sa jedna skupina vybrala dolu prúdom do mora, zatiaľ čo Hviezdik a jeho skupina sa po ľahkých raňajkách vybrali hore prúdom k chráneným oblastiam. Po pol dni bola Barborka unavená a spomalila.

Hviezdik zostal s ňou a hľadal miesto na odpočinok. Dostali sa do úplne vyprahnutého úseku a čudovali sa, čo sa stalo: nikde ani živáčka, žiadny pohyb, žiadny zvuk. Kam sa všetci podeli? Cez celé telo im zrazu prenikla silná bolesť, svaly ich prestali poslúchať a stratili vedomie.

Barborka and Hviezdik bojujú za záchranu svojho potomstva

Tečúca voda unášala oba jesetery dolu riekou. Zakalená voda ich skrývala pred pohľadmi zhora a tok rieky ich pomaly bral ku brehu. Po chvíli sa zachytili na koreňoch stromov a niekoľko dlhých minút zostali v bezvedomí. Postupne sa Hviezdik a Barborka začali spamätávať a snažili sa zistiť, čo sa stalo. „Nikdy som takú bolesť necítila,“ povedala Barborka.

„Čo to bolo? Ako sme sa sem dostali?“ opýtal sa Hviezdik.

„Asi vás niekto chcel uloviť elektrinou,“ zaznel znepokojený hlas. Spoza koreňov ich pozoroval veľký starý rak. „Mali ste šťastie, že ste to prežili“.

„Elektrinou? To je čo?“ opýtal sa prekvapený Hviezdik.

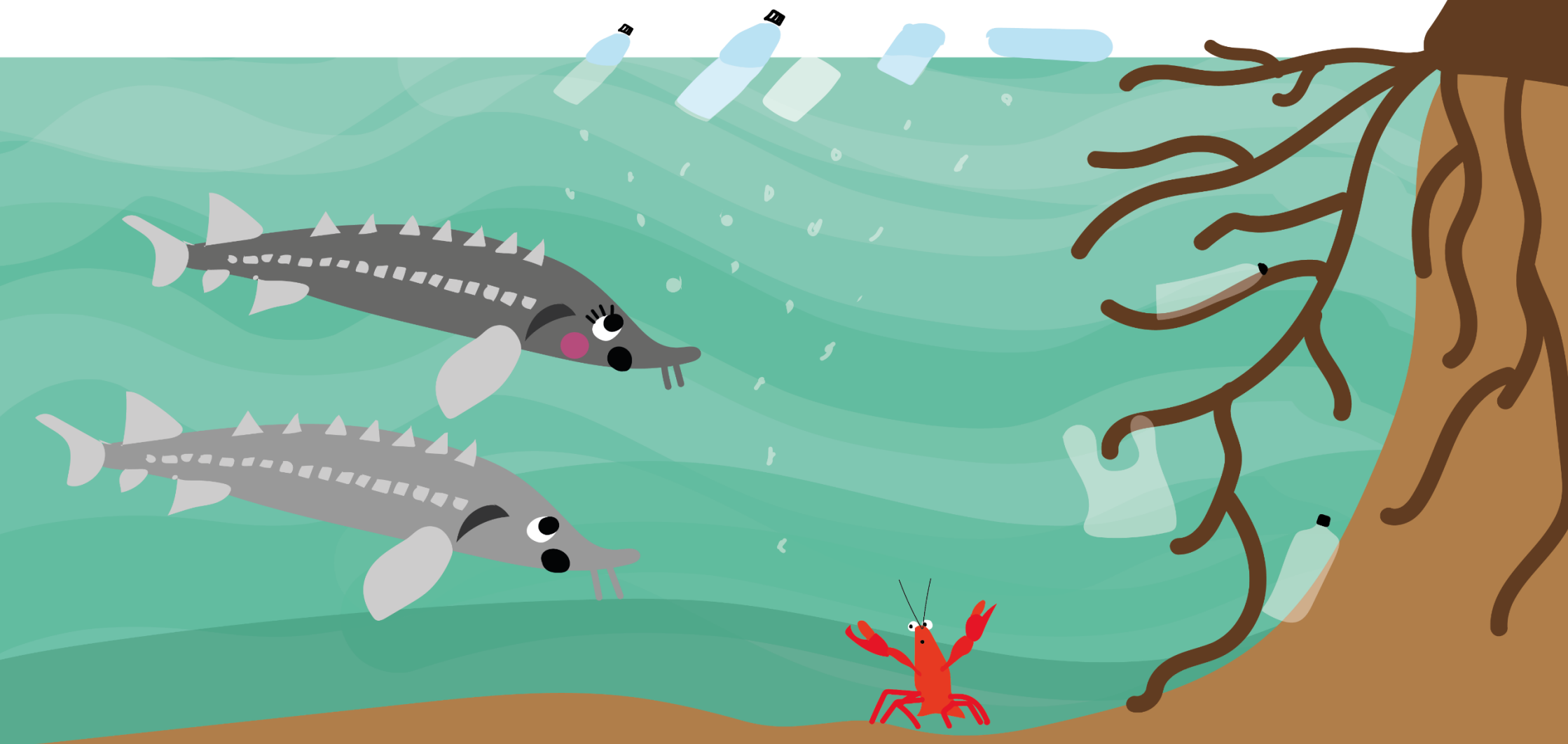
„Elektrickým prúdom sa dajú chytať ryby. Používajú ho výskumníci, alebo pytliaci. Výskumníci majú špeciálne prístroje, ktoré sú k rybám šetrné, a po preskúmaní vás zväčša pustia živých a zdravých na slobodu. Pytliaci však lovia ryby elektrickým prúdom protizákonne a je to trestný čin. Často používajú veľmi silný prúd, ktorý ryby usmrť a potom sa ich snažia pozbierať. Časom takto vylovia z rieky takmer všetky väčšie ryby a ničia v nej život.“

Barborke sa trochu polepšilo a začala byť veľmi hladná. Nablízku zbadala zopár drobných bielych kúskov, ktoré vyzerali ako kôrovce a vzala ich do úst. „NIE“, vyhrkol rak. Zmätená Barborka všetko vyplula. „Čo to bolo?“ opýtala sa zarazená Barborka. „Chutilo to hrozne.“

„Sú to kúsky plastov,“ odpovedal rak. „Ľudia hádžu do rieky alebo odhadzujú na brehu všelijaké plastové veci, najmä odpad po rozličných oslavách a piknikoch cez víkendy a sviatky. Myslia si, že keď im zmizli z očí, tak zmizli nadobro. Ale voda ich potom

unáša až do mora, alebo sa zachytia na prekážkach v rieke, napríklad na koreňoch. Aj teraz je nad nami na hladine niekoľko plastových fliaš, ktoré sa rozpadajú na malé kúsky a usadzujú na dne rieky.“ Ako rozprával, z hladiny sa trúsili farebné plastové vločky a padali na dno. „Sú nebezpečné,“ pokračoval. „Nejedzte ich, lebo sa vám zhromaždia v žalúdku a spôsobujú veľkú bolesť.“

„Uf, ďakujem! Práve si ma zachránil!“

Rak im poradil, kde nájdu miesto na nočný odpočinok a o desať minút už boli v hlbšej vode, kde sa skryli za veľkou skalou pri brehu. „Bolí ma celé telo a necítim si plutvy,“ povedal Barborka a napokon zaspala.

Nasledujúceho rána sa cítili o niečo lepšie, ale Barborka sa bála opustiť úkryt. „Čo ak natrafíme na tých pytliakov znova? Bojím sa, že ďalší zásah elektrickým prúdom neprežijem, alebo že mi poškodí vajíčka. Mali by sme sa snažiť nájsť neresisko čo najskôr.“

„Súhlasím, bolo to strašné a mali sme šťastie, že sme to prežili. Už sa to nesmie stať. Tu je celkom čisto a je tu hlboká voda, čo nám vyhovuje. Môžeš tu chvíľu počkať, kým sa popozieram po okolí, či tu nie je nejaké vhodné neresisko?“

Hviezdik odplával hore prúdom a po chvíli sa vrátil s dobrou správou: „myslím, že som našiel perfektné miesto. Chcela by sa tam pozrieť? Je to odtiaľto len päť minút.“

„Výborne!“ Barborka sa dala do pohybu a čoskoro sa dostali na miesto. Aj podľa nej to bolo výborné miesto na hniezdo, a tak sa začala pripravovať na kladenie vajíčok. Po hodine boli obaja šťastní: ich úloha bola splnená a vajíčka boli bezpečne uložené a oplodnené.

„Myslíš, že je bezpečné nechať ich tu samé?“ Barborka bola veľmi znepokojená. „Možno bude lepšie, ak ich chvíľu postrážime, či im tu nehrozí nejaké nebezpečenstvo.“

„Dobrý nápad“, odpovedal Hviezdik. „Choď si odpočinúť do úkrytu, ja tu zatiaľ zostanem a vrátim sa neskôr. Potom ma môžeš vyskúšať, dobre?“

„Jasné“, povedala Barborka a odplávala do úkrytu.

Po niekoľkých hodinách si išiel odpočinúť aj Hviezdik. „Všetko bolo v poriadku“, povedal. „Videl som iba zopár mušiel a malých bezstavovcov, ale k našim vajíčkam sa ani nepriblížili.“

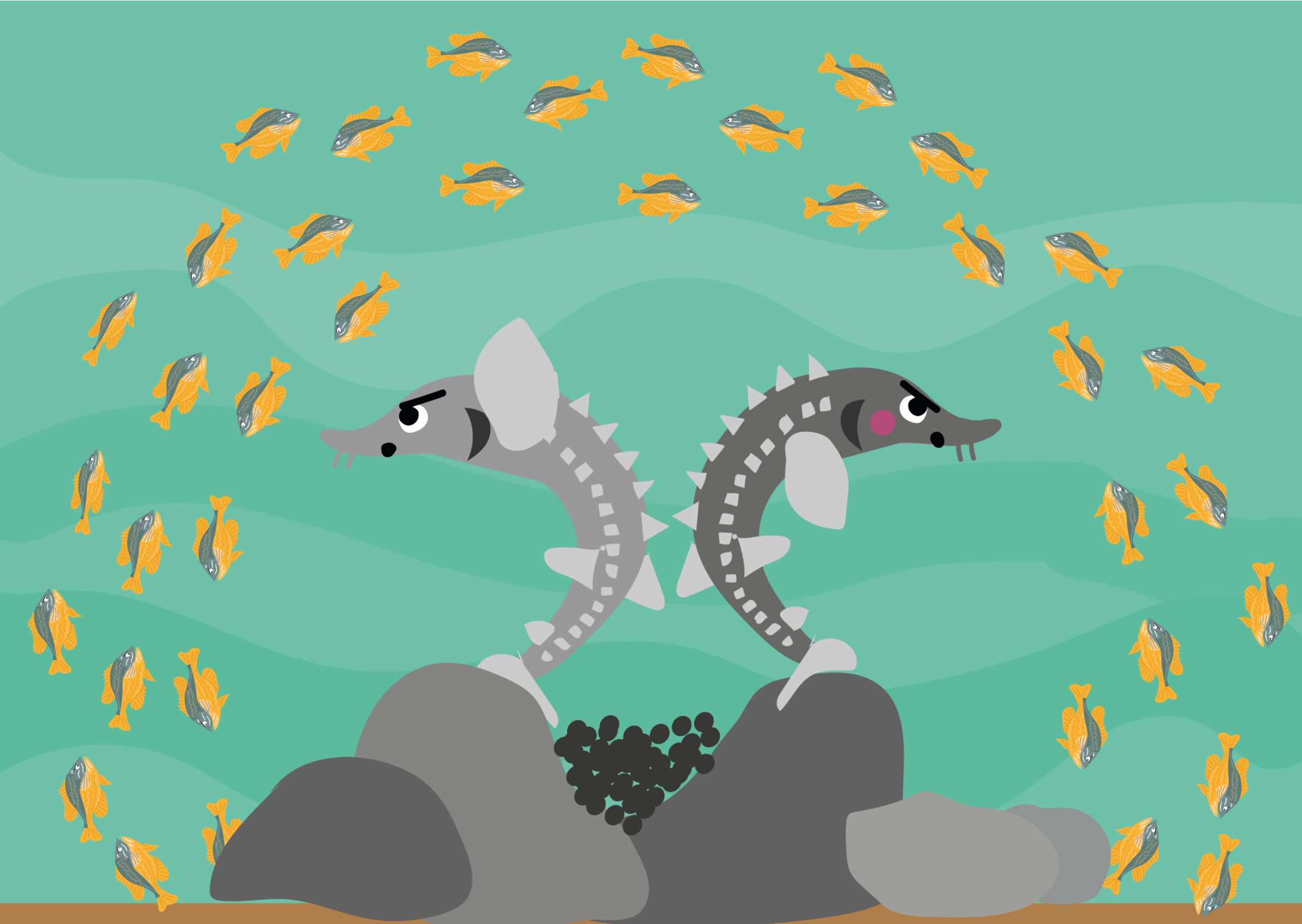
„Fajn, tak teraz som na rade ja, skús si trochu odpočinúť“, povedala Barborka. „Dúfam, že všetko bude v poriadku.“

Hviezdik už zaspával, keď začul, ako Barborka kričí o pomoc. Do dvoch minút bol na mieste, akurát včas, aby videl, ako bojuje s nejakými malými farebnými rybkami, ktoré sa pokúšali nakrmiť ich ikrami. Boli také chamtivé a útočné! Úbohá Barborka bola nimi celá obkolesená a nedokázala brániť všetky vajíčka. Hviezdik videl, že útočníci sa už dostávajú k vajíčkam a veľmi sa nahneval: „Heej, čo tu robíte?“ zrúkol plávajúc k Barborke.

Útočné rybky však nemali chuť zhovárať sa. Mysleli na jedinou vec – nakrmiť sa rýchlo ikrami! Hviezdik si zrazu spomenul na slová starej mamy – jesetery patria medzi najväčšie ryby v rieke a s výnimkou človeka sa nemajú koho báť. Zaútočil na krdeľ nepriateľských rýb a začal ich požierať. Tie sa celé prekvapené rýchlo rozprchli a nechali vajíčka na pokoji. Vzápätí však hufne zaútočili na Hviezdika, vtedy však prišla Barborka a spoločne sa im podarilo celý gang odohnať. Po chvíľke zmizli aj poslední útočníci, aby si zachránili holý život.

„Fíha, skvelá spoločná práca“, povedala Barborka. „Podarilo sa nám zachrániť vajíčka. Nevedela som, že sa vieš tak rozohniť!“

„Ani ja“, odpovedal Hviezdik, „ale doteraz sa nikto nepokúsil uškodiť nám, či našim vajíčkam. Vieš, urobím všetko pre to, aby som ochránil teba aj naše potomstvo!“

„Čo to bolo?“ opýtala sa znepokojená Barborka. „Vyzerali ako normálne ryby. Skúšala som im vysvetliť, že sme ohrozený druh a je veľmi dôležité, aby naše deti v bezpečí vyrástli, ale zdá sa, že nechápali, čo im hovorím“.

„Ak tu môžeš chvíľu počkať a postrážať ikry, skúsím nájsť nášho priateľa raka a opýtam sa ho, možno bude dačo vedieť o týchto čudných rybách“, povedal Hviezdič. O chvíľu sa vrátil s novinkou.

„Mali sme opäť veľké šťastie! Rak si myslí, že sme natrafili na slnečnice pestré, invázny druh, ktorý je nebezpečný pre viaceré populácie rýb v rieke, lebo sa živí ich vajíčkami.“

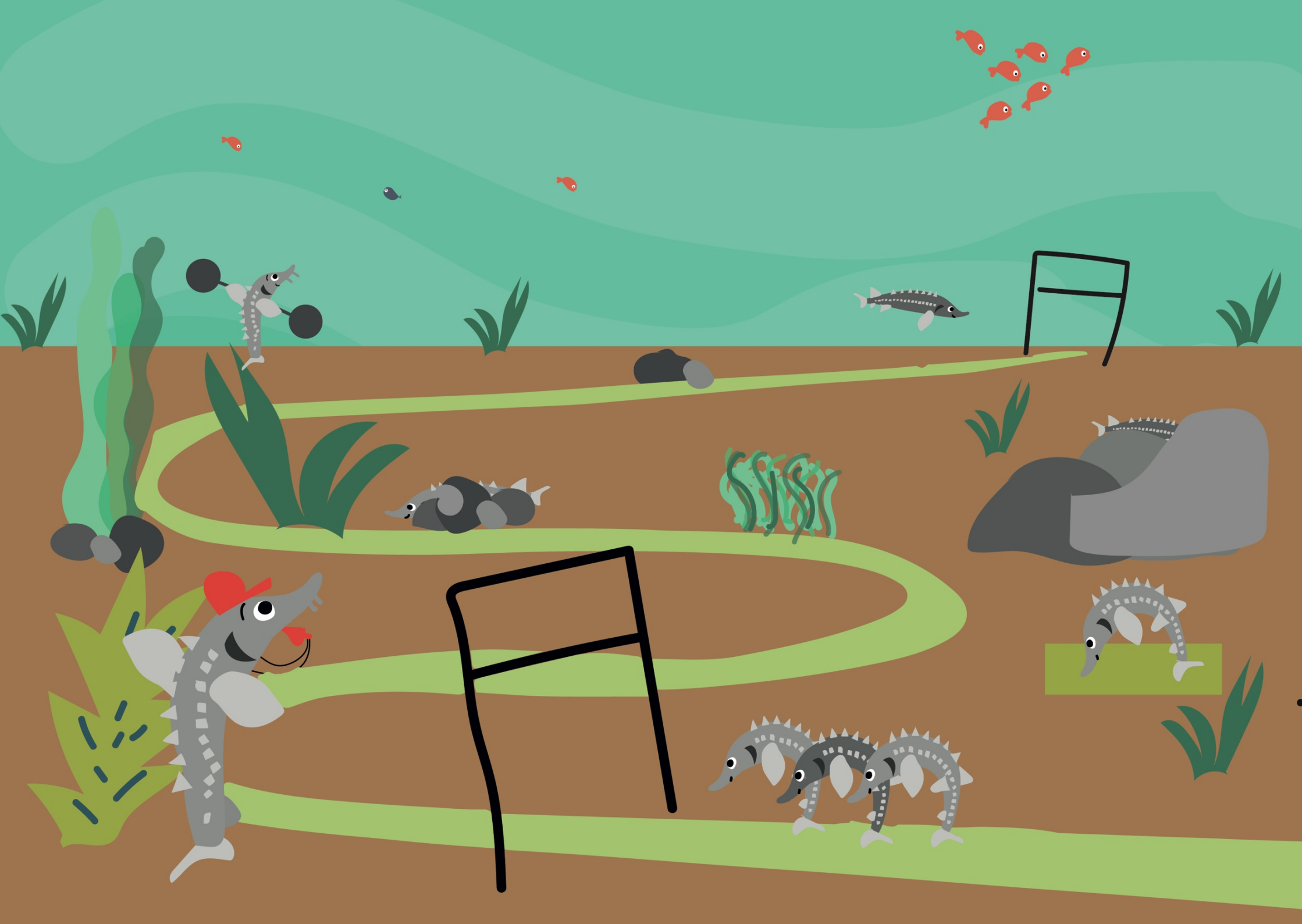
„Aha, to sú zrejme tie ryby, čo spomínal tvoj brat“, povedala Barborka. „Dobre, že sme sa im dokázali ubrániť. Vieš si predstaviť, čo by sa stalo, keby sme nechali našu znášku ikier bez ochrany?“

„Nechcem si už predstavovať nič škaredé, mali sme toho po ceste už celkom dosť. Budeme na naše potomstvo dávať pozor, až kým sa z vajíčok nevyliahnú mláďatá a potom sa spolu vrátíme do mora. Celý čas ich budeme chrániť a dávať pozor, aby nezablúdili.“

Späť do mora

Po niekoľkých dňoch sa z ikier začali liahnuť mláďatá. Ich rodičia boli veľmi šťastní – tie drobce boli také zlatučké! Keď sa všetky vyliahli, Barborka a Hviezdič ich začali učiť, čím sa majú kŕmiť, ako plávať v prúde a ako sa vyhýbať nebezpečenstvu.

Nasledujúci mesiac prešiel bez vážnych ťažkostí. Jedného dňa skupinka malých jeseterov preplávala neďaleko ich dočasného domova a Barborka a Hviezdik si uvedomili, že je čas tiahnuť späť do mora. Hviezdik sa išiel rozlúčiť so starým rakom a spolu s Barborkou začali pripravovať potomstvo na ďalekú cestu.

„Počas nasledujúcich dní budeme plávať po prúde do mora. Budeme sa držať pohromade, ale podľa mojich skúseností sa to ľahšie povie ako urobí. Prúd je veľmi silný a bude vás unášať takmer bez možnosti, aby ste zmenili smer. Po ceste bude niekoľko úsekov, kde sa musíme vyhnúť ľuďom a ich sieťam, ako aj znečisteniu a vodným stavbám. Ja budem preto plávať vpredu, zatiaľ čo mama bude zaisťovať našu skupinu vzadu, aby sa nikto nestratil. Rozumeli ste všetci?“

„Áno, tati, pôjdeme za tebou“

„A čo sa stane, ak sa stratím?“ opýtala sa malá samička.

„V takom prípade plávaj rýchlejšie a snaž sa zostať ukrytá pod vodou. Rieka urobí zvyšok za teba a doplaví ťa až do mora. Prechod do mora zacítiš podľa slanejšej chuti vody. Vtedy začni plávať pri pobreží a tam niekde sa stretneme, dobre?“

„Dobre, tak už sme pripravení ísť.“

Skupina sa vydala na cestu a všetci plávali dolu prúdom ukrytí v kalnej vode rieky. Hviezdik, poznajúc rôzne nástrahy pri ťahu hore prúdom, občas zmenil smer a mláďatá ho nasledovali. Bolo to neporovnateľne ľahšie, ako plávať proti prúdu.

Postupovali celkom rýchlo a Hviezdik rozoznal povedomú chuť vody – dostali sa blízko farmy, kde prišiel na svet!

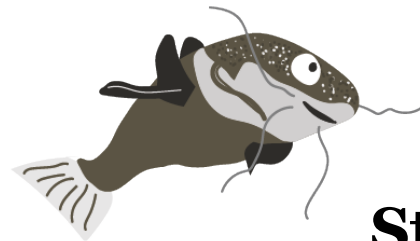
„Ahoj! Pozóór, prichádzame!“ Hviezdik začul nablízku dáky hlások a niekoľko mladých jeseterov mu narazilo do tela.

„Ahoj“, povedal prekvapený Hviezdik.

„Prepáčte, ešte nevieme prispôbiť naše plávanie tomuto silnému prúdu. Dúfam, že sme vás neporanili“, pokračoval malý jeseter.

„Ideme do mora. A vy?“ pridal sa ďalší jeseter.

Hviezdik si uvedomil, že ide o skupinu mladých jeseterov, ktorých práve vypustli z farmy, a usmial sa. „Aj my ideme do mora. Chcete sa k nám pridať?“ Skupina sa tak poriadne zväčšila a Hviezdikovi napadlo, že takto ich ľudia ľahšie vystopujú. Zjavne bolo treba zmeniť taktiku, aby ich neohrozilo nebezpečenstvo.

Stretnutie so starými kamarátmi

Hviezdik začal hľadať miesto, kde by sa mohli pozhovárať o novej taktike a po chvíľke našiel úkryt svojho starého priateľa Karola. Hviezdikov priateľ bol dokonca doma, a keď ich zbadal, potešil sa: „Ahoj, už sa vraciate tuším“, poznamenal Karol. „Fíha, ale máte veľa detí!“ dodal, celý zarazený vysokým počtom jeseterov.

„Ahoj, Karol, som rád, že ťa zase vidím,“ odpovedal Hviezdik. „Iba niektoré s nich sú naše deti, zvyšok je z farmy, kde som sa pred rokmi narodil, keď si mi pomohol. Viediem ich do mora a radi by sme si tu niekde trocha oddýchli, ak by ti to nevadilo. Chceme si pripraviť stratégiu, ako sa vyhnúť ľuďom a iným nebezpečenstvám.“

„Všetky jesetery, prosím pozor“, povedal Hviezdik. „Rozdelíme sa do dvoch skupín. Ja povediem prvú skupinu, Barborka druhú. Tak budememať väčšiu šancu, že preplávame dolu bez toho, aby si nás všimli ľudia.“

„Ešte pár slov, ktoré Vám môžu pomôcť“, dodal Karol. V ústí rieky sa teraz rybári sústreďujú na alózy, ktoré tam prichádzajú, aby sa neresili. Na rozdiel od vás plávajú bližšie pri hladine, siete sú preto nastavené tesne pod hladinou. Plávajte preto radšej pri dne, vyhnete sa tak sieťam a podarí sa vám dostať sa do mora.

Už nám zostáva len niekoľko hodín plavby a budeme v mori. Tam si krátko oddýchneme a nakrmíme sa, a potom sa vydáme na cestu do chránenej oblasti“ povedal Hviezdik.

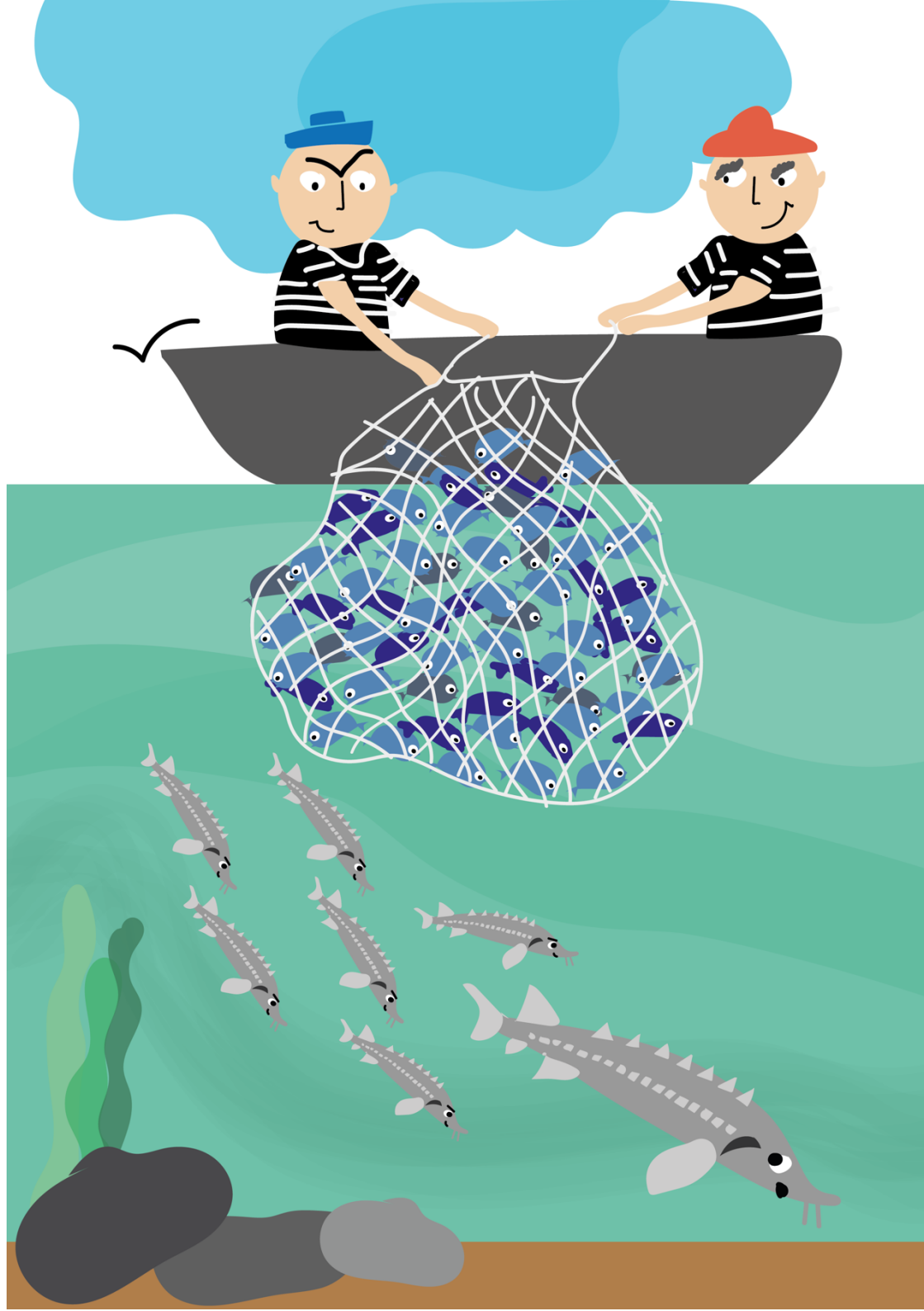
„Poďme“, odpovedali malé jesetery.

Skupina sa rozdelila na dve časti a mladé jestery nasledovali Hviezdika a Barborku. Po niekoľkých hodinách plávania Hviezdik zacítil, že chuť vody sa mení a uvedomil si, že sa blížila k moru. Keďže rybári už mohli byť nablízku, ponoril sa hlbšie a celá skupina ho nasledovala. Urobili to práve včas, rybárske siete boli presne nad nimi. V sieťach uviazlo niekoľko alóz a Hviezdikovi zovrelo srdce, lebo vedel, že zahynú skôr, ako sa im podarí dokončiť migráciu a rozmnožiť sa. Keby tak ľudia konečne pochopili, aké je dôležité nechať ryby rozmnožovať sa a založiť nové generácie! Veď by mohli loviť alózy na ceste späť do mora, po neresi. Vďaka tomu by nové generácie zabezpečovali prežívanie druhu aj v ďalekej budúcnosti.

Hviezdik sa so svojou skupinou dostal do mora a nasmeroval ju k pobrežiu. Tu sa zastavili a čakali na Barborku na krmovisku, kde sa pred rokmi zoznámili. Po pol hodine prišla so svojou skupinou a v očiach mala slzy.

„Bolo to strašné“, povedala. „Videla som ťa, ako sa ponáraš a bála som sa, že sa chytíte do sietí. Videla som ako rybári vyťahujú siete s alózami, ale nijako sa nedalo zachrániť ich.“

„Aj ja som ich videl“, povedal Hviezdik. „Je to ozaj smutné, ale nevieme to žiaľ zmeniť. Zober si to z tej lepšej stránky – podarilo sa nám dostať naše potomstvo aj mládež z farmy bezpečne do mora. To nášmu druhu veľmi pomôže, pretože vďaka tomu dospeje a bude tiahnuť na neres viac jeseterov. Možno ľudia časom pochopia, že aj

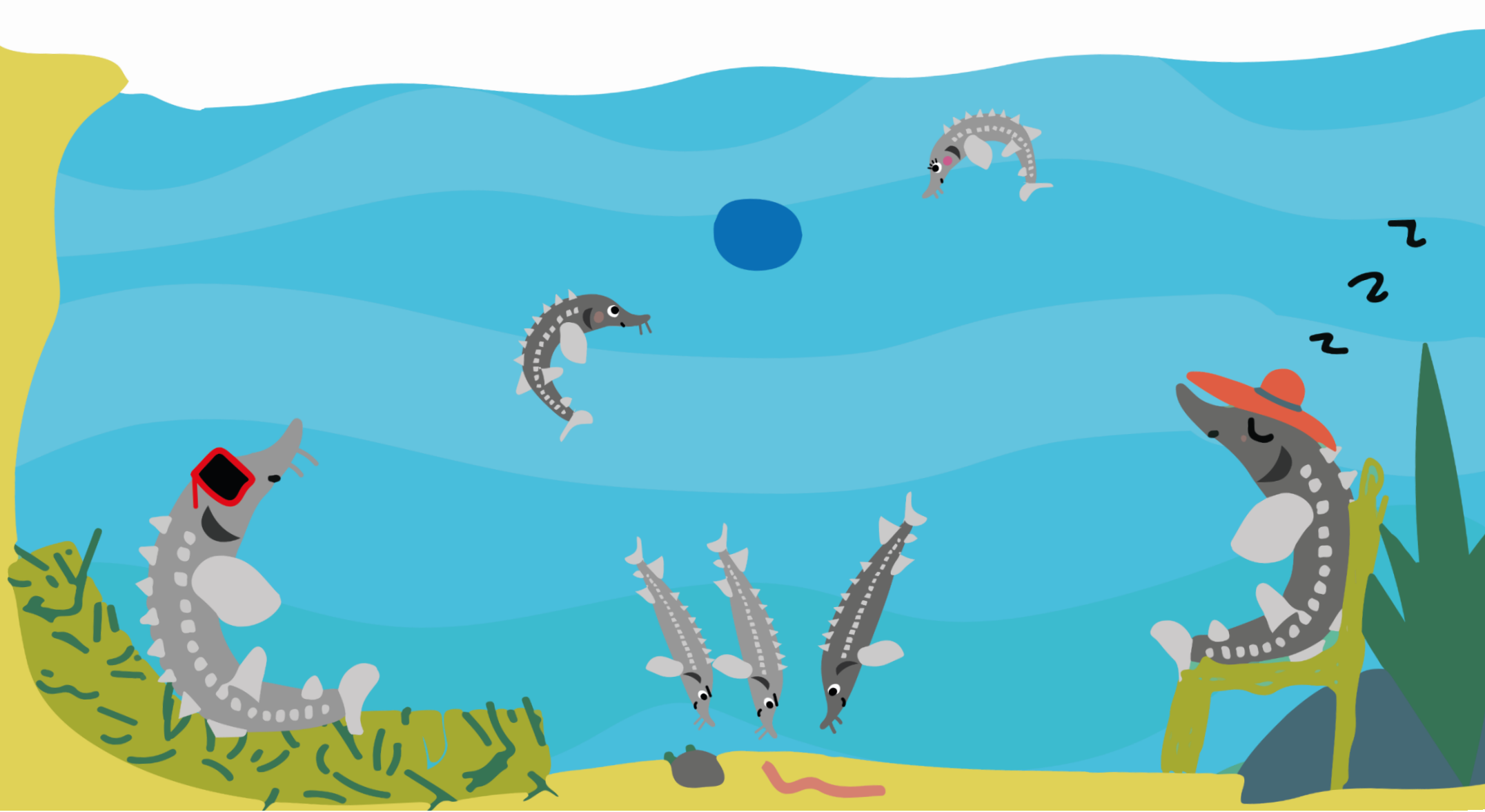
alózy potrebujú ochranu, najmä počas obdobia rozmnožovania, a aj pre ne pripravia záchranné programy.“

„Dúfajme, že všetky druhy rýb čaká lepšia budúcnosť“.

„Deti, teraz si hodinku odpočinieme a potom sa vyberieme do morskej chránenej oblasti, dobre?“

„Dobre, tati.“

Malé jesetery sa spokojne hrali a krmili v plytkej teplej vode pri pobreží. Barborka a Hviezdik si prvýkrát počas dlhej cesty do mora mohli trochu odpočinúť. Vedeli, že už čoskoro bude celá skupina v bezpečí. Prestávka sa po chvíľke skončila a Hviezdik oznámil odchod. „Ste pripravení vybrať sa do nášho nového domova? Poďme.“

Doslov

Roky plynuli a malé jesetery pokojne vyrastali v chránenej oblasti. Hviezdik sa stal legendou medzi jeseterými rodinami, lebo sa mu podarilo ochrániť a bezpečne priviesť domov nielen svoju rodinku, ale aj veľkú skupinu mladých jeseterov z farmy. Vďaka svojej múdrosti a odvahe dostal prezývku „statočný jeseter“. Prichádzalo za ním mnoho jeseterov, aby sa poradili, kde na nich číhajú nebezpečenstvá a ako sa im vyhnúť. Jeseterie rodiny sa postupne rozrastali a do mora sa dostávalo čoraz viac mladých jeseterov. V chránenej oblasti prevládala spokojná a šťastná nálada.

Jedného dňa Hviezdik zhromaždil svoje potomstvo, aby ich pripravil na neresovú migráciu. „Už asi viete, že o pár dní sa spolu s ďalšími skupinami jeseterov vyberiete na cestu svojho života“, povedal Hviezdik.

„Áno, tati, už sme o tom veľa rozprávali aj so starou mamou“, odvetila Kristínka, jedna z jeho dcér. „Už sme sa aj zoznámili s našimi bratrancami a sesternicami. A pozdravuje ťa strýko Dano.“

„Výborne, teším sa, že ste dobre pripravení. Ešte pred odchodom vám však spolu s mamou chceme povedať dôležité veci – kde a ako ste prišli na svet, ako ste sa dostali naspäť do mora. Mohlo by vám

pomôcť, ak budete vedieť, že v rieke máme priateľov, ale aj nepriateľov, a že budete čeliť viacerým nebezpečenstvám, takže by ste mali byť veľmi opatrní.

„Áno, to nás zaujíma. O takých podrobnostiach sme ešte nepočuli. Môžeme zavolať aj našich kamarátov? Aj pre nich by to mohlo byť užitočné“, opýtala sa Kristínka.

„Čím viac ich príde, tým lepšie“, odpovedal Hviezdik.

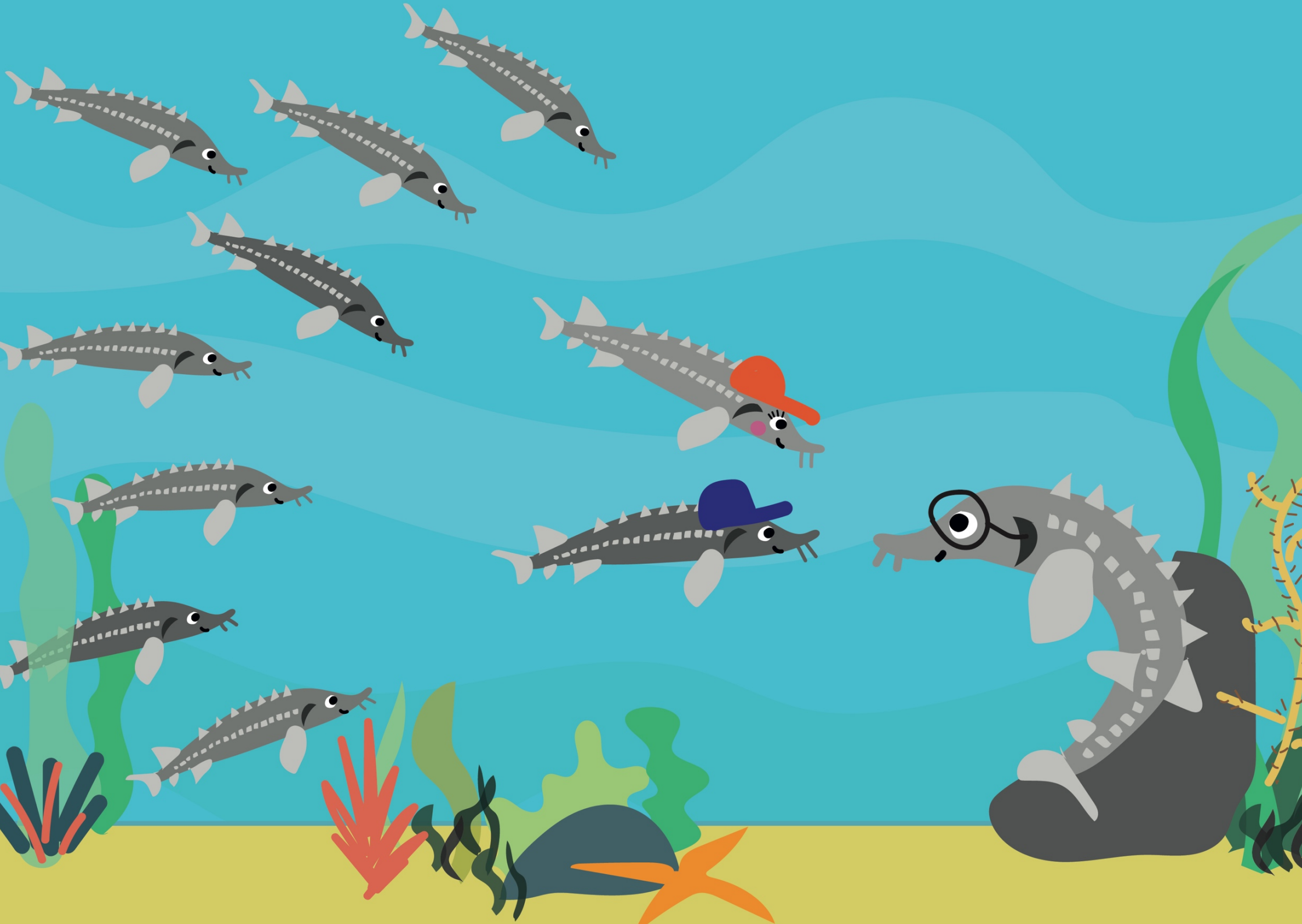
O hodinu sa na mieste zhromaždili stovky jeseterov hviezdnatých.

„Fíha, nevedel som, že máte tak veľa kamarátov“, odpovedal Hviezdik.

„Ja ich všetkých nepoznám, ale ty áno“, odpovedala Kristínka. „Sú z tej skupiny čo sa pred pár rokmi vyľahli na farme a ty si ich doviedol do mora. Budeme vás všetci pozorne počúvať a dúfame, že aj my budeme takí odvážni a statoční ako ty a mamina, a že sa nám tiež podarí bezpečne doviesť naše potomstvo späť do mora. Najskôr by som ti ale rada predstavila môjho partnera Michala. Vyľahol sa na farme, tak ako ty a pomohol si mu dostať sa sem do bezpečia. Radi by sme si založili rodinu a zostali spolu až do konca života! Za túto možnosť vďačíme tebe, tati!“

„Som z vás veľmi šťastný! Dúfam, že budete mať spolu s Michalom bezpečný ťah na neres a že vytvoríte spolu šťastný pár!“

„Ďakujeme, tati! Lúbim ťa!“

Pod'akovanie

Autori vyjadrujú svoju vďaku Jürgenovi Bloeschovi a Christopherovi Robinsonovi za revíziu prvých verzií rukopisu, ako aj Katrin Teubner, Melite Mihaljevic, Vladimírovi Kováčovi, Vere Istvanovic, Rokovi Mlinarovi Vahtarovi, Metke Miočić, Milošovi Kosecovi a Ivanovi Vogrinovi za pripomienky. Veľká vďaka patrí aj kolegom a priateľom z IAD, ktorý preložili túto knižku do jazykov podunajských krajín, menovite: Gertrud Haidvogel (DE), Melita Mihaljevic, Mirna Herman Baletić (HR), Vladimír Kováč (SK), Artem Lyashenko (UA), Emöke Takacs (HU), Mirjana Lenhardt, Marija Smederevac-Lalic and Jovana Kostic-Vukovic (RS), Galia Georgieva (BG), Corina Sandu (RO) a Rok Mlinar Vahtar (SI).

Jesetery síce existujú na Zemi už 250 miliónov rokov, pričom prežili aj drsné podmienky prostredia, ktoré zmietli z planéty dinosaury, no ľudstvu sa podarilo dostať ich na pokraj vyhynutia sa púhych 100 rokov. Hlavnými príčinami ich ústupu sú strata habitatov, prerušenie neresových migračných trás a nadmerný lov kvôli kaviáru. Väčšina jeseterov žije na severnej pologuli a na neres tiahnu z mora do riek. Medzi ich významné neresiská ešte nedávno patrili aj Dunaj pri Bratislave. Jesetery patria v sladkých vodách medzi najväčšie ryby (vyza veľká dorastá do dĺžky vyše 7 metrov), dospievajú pomerne neskoro a dožívajú sa desiatok rokov. Všetky tieto vlastnosti ich životného cyklu spôsobujú, že sú veľmi zraniteľné a mnohé jedince sa lovia bez toho, aby sa mohli rozmnožovať. V súčasnosti sú ich voľne žijúce populácie vo veľmi zlom stave a väčšina druhov jeseterov patrí medzi kriticky ohrozené druhy, ktorým hrozí bezprostredné vyhynutie.

Viac informácií o jeseterotvarých rybách možno nájsť tu:

<https://dstf.info/about/>

<https://www.wscs.info/>

https://www.danube-iad.eu/index.php?item=fishery_fish_biology

<https://www.icpdr.org/main/activities-projects/sturgeons-danube-basin>

https://www.panda.org/knowledge_hub/endangered_species/sturgeon/

Táto knižka pre deti má za cieľ oboznámiť verejnosť o tom, akým všetkým výzvam čelia jesetery počas svojho života, a zvýšiť tak podporu smerujúcu k záchrane týchto úžasných “žijúcich dinosaurov”.

Ochrana riek a udržiavanie vodných tokov v prírodnom stave prináša osoh nielen vodným organizmom, ale aj ľudskej spoločnosti.

**Keď budeš pomáhať jeseterom a iným
ohrozeným druhom**

**aj TY sa môžeš stať
HRDINOM PRÍRODY!**

